

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

REDACTIE: RIDDER RENÉ VICTOR, HOOFDREDACTEUR
E. BOONEN, C. CAENEPEEL

REDACTIEADRES: PROF. MR. RIDDER RENÉ VICTOR, BRITSELEI 40, 2000 ANTWERPEN

BESCHOUWINGEN OVER ADVOCATUUR EN MAGISTRATUUR

Rede uitgesproken door de heer HERMAN VANDERPOORTEN, minister van justitie, op de plechtige openingszitting van de Conferentie van de Jonge Balie te Mechelen op 5 oktober 1974

Ik wens eerst en vooral uiting te geven aan mijn dankbaarheid voor de charmante attentie van de Conferentie van de Jonge Balie te Mechelen mij vandaag als gastspreker uit te nodigen.

Ik heb deze eervolle invitatie graag aanvaard.

Ik bekén dat ik mij enigszins weemoedig voel, nu ik voor zo talrijke confraters, voorname vertegenwoordigers van het gerecht en een uitgelezen gezelschap het woord mag voeren in deze stad, waar ik 28 jaar geleden mijn eerste strafpleidooi mocht houden.

Ik herinner mij deze gebeurtenis zeer levendig, enerzijds omdat het pleidooi is "de kroon op ons beroep, waarheen het eerste reiken gepaard gaat met hartkloppingen" en omdat, anderzijds, mijn eerste zaak een zogeheten zedenzaak betrof.

Mijn cliënt was een 19-jarige jongeling die in een verlaten met struikgewas omzoomde dreef, volgens een vast ritueel zijn geliefde poogde binnen te leiden in de tuin van Eros. Maar zijn poging werd ruw onderbroken door het ten tonele verschijnen van een rijkswachter per fiets.

Mijn cliënt werd, zij het op milde wijze, veroordeeld ondanks mijn zorgvuldig voorbereid pleidooi, waarvan ik verwacht had de rechtbank tot tranen toe te bewegen. In werkelijkheid aanhoorde de rechtbank met grote inschikkelijkheid mijn kuis betoog, waarin het schuldbesef van mijn cliënt zo scherp werd onderlijnd dat ik uiteindelijk vreesde dat hij het met liefde betaalde voorschot zou terugvragen. Dat is niet gebeurd maar... het saldo bleef onbetaald.

Ik ben echter niet hierheen gekomen om persoonlijke herinneringen op te halen, wel om enkele "beschouwingen over advocatuur en magistratuur" te geven, die mij de gelegenheid zullen bieden enerzijds mijn nooit aflatende afhankelijkheid aan het advocatenberoep te bevestigen en anderzijds enkele bedenkingen in verband met de advocatuur en de magistratuur,

gezien vanuit mijn huidige functie, te formuleren.

Ik stel het bijzonder op prijs dit te kunnen doen voor de Conferentie van de Jonge Balie omdat het tot haar taak behoort niet alleen de extra-professionele contacten van haar leden te bevorderen, maar ook geregeld het beroep zelf, het recht, het gerecht, de rechtspleging en de rechtsbedeling kritisch door te lichten.

De contestatie-uitdaging die sommigen, staande buiten onze werksfeer, dikwijls op weinig objectieve wijze tot de advocatuur en magistratuur richten, moeten wij opvangen en beantwoorden.

Wij kunnen met procureur-generaal Matthijs inderdaad beamen dat "wij niet de loutere toeschouwers of getuigen maar mede de acteurs van een echte omwenteling zijn die evenwel nog maar in haar beginstadium verkeert".

Zoals het recht in deze tijd geen rustig bezit meer is, zo worden ook aan de functie van advocatuur en magistratuur nieuwe dimensies voorbehouden.

Daaraan even aandacht besteden en zowel de advocaat als de magistraat als een ruimer publiek deelachtig maken in onze zorg de gerechtelijke macht de middelen te bezorgen haar voorname taak in alle sereniteit, met kennis en kunde voort te zetten, is vandaag mijn bescheiden opzet.

Het grote publiek is niet goed vertrouwd met "les splendeurs et misères" van de advocatenwereld. De advocaat is een wat geheimzinnige en meestal niet geliefde figuur: daar moet men mee oppassen, denkt men, want dat is een sluwe vos, rechtpratend wat krom is, voortdurend door mazen van wetten heen glippend, op vertrouwelijke voet omgaand met inbrekers en dieven, veel geld verdienend aan andermans ruzies en ellende.

Anekdoten en geschiedenissen allerhande leren ons,

zo constateerde onze geachte confrère Bordewijk, "dat ons beroep honderd jaar geleden niet in een best blaadje stond(...). Het betreft niet alleen de advocaat in strafzaken. Zeker, hem schrijft het grote publiek het opknappen van vuile gevalletjes toe, benevens grove verdiensten uit onreine bron. Maar in civiele procedures wordt ons, vooral in kwaliteit van representant der gedaagden, de blaam opgeworpen van hanteerders der verfijnde chicane. Enfin, het enkele bestaan van de *term* advocaat van kwade zaken, tekent ons beroep met een ietwat zwarte kool, in tegenstelling tot notariaat, geneeskunst, winkelbedrijf en wat ge maar wilt. Daar toch bestaat er geen corresponderende uitdrukking."

Zelfs mijn zachtmoedige en literair fijnbesnaarde confrater en stadsgenoot Anton Bergmann schreef in *Ernest Staas* :

"Een advocaat is een man van aanzien en gewicht, die in de stad een prachtig huis bewoont, op 't land een mooi buitengoed bezit; een man die 's morgens spreekt op de rechtbank, 's middags in de Tweede Kamer en 's avonds in de eerste salons en wiens woord overal als een godsspraak wordt aanhoord."

Het advocatenportret valt dus zelden voordelig uit.

Maar laten wij blijmoedig de tol aan de literaire verbeelding betalen, wel wetende dat, wat de splendeurs betreft, er de bewijzen zijn dat het slechts weinigen onder de advocaten beschoren is "hun afglans aan het publiek te onthullen". Meestal blijft hij binnenskamers en vaak genoeg is het de enkele morele voldoening over volbrachte plicht die overblijft.

Welke blamage of persiflage, welke ironie of sarcasme, welke scherpe of milde humor ook de advocatuur moge treffen, wij weten wel dat de balie van oudsher een eigen plaats in de rechtspraak bekleedt; dat de advocaat de eerste en natuurlijke helper van het gerecht is en dat hij, door universitaire opleiding geselecteerd, eenvoudig een bepaalde en onmisbare functie in het maatschappelijk bestel vervult, meestal op een fatsoenlijke manier.

De jongere advocaten zullen spoedig ervaren wat de minder jongeren aan den lijve hebben ondervonden, namelijk dat, wie het beëdigd advocatenberoep wil uitoefenen en zich boven fletse mediocriteit wil verheffen, zich een strenge tucht moet opleggen en met inzet van alle fysische, geestelijke en morele krachten door studielabeur van elke dag moet trachten de oplossingen in feite en in rechte voor te stellen die de rechtzoekenden baat kunnen brengen.

Het mag dan zijn dat het beroep van de advocaat in het algemeen min of meer met wantrouwen wordt bekeken, daarvan spiegelt zich evenwel niets af in de mens die cliënt wordt; integendeel, hij gelooft in zijn raadsman en zelfs blindelings. En dit in hem gesteld vertrouwen mag de advocaat niet beschamen, hoe veel-eisend en wisselend de levensomstandigheden ook mogen zijn. Een hernieuwde impuls moet het hem mogelijk maken inzake rechtsbijstand onder al zijn as-

pecten de uitverkoren vertrouwensman te blijven in de immer evoluerende maatschappij.

"Midden haar huidige gisting, die onvermijdelijk tot een zekere ontreddeiding leidt, behoren de juristen het hoofd koel te houden en plichtbewust de nieuwe gedachtenstromingen zonder veel talmen, met geboden realisme, op te vangen en te assimileren, vervolgens te schaven, te verbeteren, te volmaken en te verfijnen" zo zei procureur-generaal Matthijs in zijn laatst gehouden openingsrede.

In deze voortdurende evolutie die aan de advocatuur een nieuwe geestdrift wekkende dimensie geeft, wordt de advocaat meer en meer geconfronteerd met de internationalisering van het recht en van het advocatenberoep.

Wat het recht betreft, zijn de situaties die de advocaat in zijn beroepsleven ontmoet, meer en meer vermengd met buitenlandse elementen, meer en meer geregeld door internationale conventies van eenmaking of van harmonisering van de nationale wetsbepalingen en meer en meer beheerst door rechtsnormen die de nationale wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen verdringen.

Anderzijds hebben de aanwezigheid van een immer aangroeiend aantal vreemdelingen op ons grondgebied, de vestiging van vreemde bedrijven en filialen in onze gewesten, het immer toenemend verkeer van mensen en goederen, van België naar het buitenland en omgekeerd, en de toenemende betrekkingen tussen rechtspractici van verschillende landen, een merkbare invloed op de uitoefening van het advocatenberoep.

Deze dubbele tendens is zeker niet eigen aan het beroep van advocaat, maar stelt hem voor een bijzondere moeilijkheid: de materie zelf van de professionele activiteit van de advocaat, *het recht*, blijft niettegenstaande de inspanningen van toenadering en harmonisering, toch nog bijzonder verscheiden, zelfs tussen naaste buurlanden.

De internationalisering van het recht en de internationalisering van het advocatenberoep eisen dat het gros der advocaten zou uitstijgen boven de traditionele denkwereld en resoluut nieuwe horizonten zou gaan verkennen en assimileren buiten het vertrouwde verkeersongeval, kleinere strafzaken of echtelijke twisten.

Mag ik even in herinnering brengen welke rol internationale organismen meer en meer in de dagelijkse praktijk van de advocaat gaan spelen.

Wil hij dit ruim en praktisch onbetreden arbeidsveld niet verspelen, zoals hij destijds, door wat zelfgenoegzame onachtzaamheid, sociale, fiscale en zekere commerciële geschillen heeft zien aanlanden bij vakverenigingen, rechtswinkels, consulentenbureaus, fiscale raadgevers, verzekeringsorganismen en buitenlandse juristen, dan zal de advocaat manmoedig en vertrouwensvol de mouwen moeten opstropen.

De thans overal vastgestelde toevloed van stagiairs

en jonge advocaten naar de balies, zal zeker geen onheil noch werkloosheid met zich brengen indien maar de weetgierigheid, de werklust en de uit rijke traditie gepuurde hoedanigheden aanwezig zijn om onmisbaar te blijven.

De E.E.G., de Economische Benelux Unie en de Raad van Europa zijn de internationale entiteiten waarmee België het meest te maken heeft.

A. De E.E.G.

1. De verdragen van Parijs en van Rome, die de Europese Gemeenschap van Kolen en Staal, de Europese Economische Gemeenschap en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie hebben ingesteld, hebben een nieuwe bron van recht geschapen dat zowel de Staten als de ingezetenen bindt. Sommige van die communautaire bepalingen scheppen rechtstreekse verplichtingen voor de particulieren of de ondernemingen tot wie zij zich richten, onverminderd het recht op beroep bij het Hof van Justitie te Luxemburg (o.m. het recht op gelijkheid inzake mededinging).

Andere bepalingen van de gemeenschap, o.m. de richtlijnen van de E.E.G., moeten, opdat zij toepasselijk zouden zijn, in het nationaal recht ingelast worden. De recente Wet van 6 maart 1973 heeft de gecoördineerde wetten inzake handelsvennootschappen aangepast aan de richtlijnen van de E.E.G. in verband met de openbaarmaking van de akten van de vennootschappen, de geldigheid van hun sociale verbintenissen en de nietigheden.

Daarenboven zijn er de conventies, gesloten tussen de E.E.G.-lidstaten, op basis van art. 220 van het Verdrag van Rome, die de normale weg volgen van de parlementaire goedkeuring en bekendmaking in het Belgisch Staatsblad zoals o.m. de belangrijke conventie betreffende de bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken.

De rol van de advocaat is vanzelfsprekend van uitzonderlijk belang om oordeelkundig deze nieuwe, complexe en snel evoluerende materie te hanteren en eventueel de aangewezen voorzieningen in te stellen bij het Gerechtshof te Luxemburg.

2. Sinds zijn oprichting in 1953 heeft dat Hof 1.093 arresten gevel.

In 1973 werden er 80 uitgesproken, waaronder 27 ingevolge rechtstreeks beroep en 53 inzake prejudiciële geschillen, door de nationale rechtsinstanties naar het Hof verwezen, ter interpretatie van teksten van de gemeenschappen. Deze geschillen gaven aanleiding tot 87 prestaties van advocaten, komende uit zeven van de negen lidstaten, waarvan 21 Belgische advocaten.

Van hun kant hebben de nationale rechtsinstanties der negen lidstaten het recht van de gemeenschap rechtstreeks toegepast.

In 1973 werden 95 belangrijke nationale vonnissen en arresten gewezen, waaronder 12 in België (2 door het Hof van Cassatie, 1 door de Raad van State, 2

door het Hof van Beroep te Brussel, 1 door de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel, 1 door de Arbeidsrechtbank te Brussel, 1 door de Arbeidsrechtbank te Luik, 1 door de Rechtbank van Koophandel te Nijvel, 1 door de Arbeidsrechtbank te Hasselt, 2 door de Arbeidsrechtbank te Antwerpen).

In 1973 kwamen 74 advocaten naar Luxemburg, waaronder 6 Belgische ten einde zich, tijdens studiedagen door het Hof van Luxemburg ingericht, vertrouwd te maken met de materie van het gemeenschapsrecht.

B. Benelux Economische Unie

1. Het Verdrag van Den Haag van 3 februari 1958 heeft de Benelux Economische Unie ingesteld. Het Verdrag regelt het vrij verkeer van personen, goederen, kapitalen en diensten. Het Ministercomité van de Unie heeft tot opdracht de uitvoeringsmodaliteiten vast te stellen van de bepalingen van het Verdrag en overeenkomsten op te stellen die door de verdragsluitende partijen worden bekrachtigd met het oog op hun toepassing overeenkomstig de grondwettelijke regels van elke partner.

Terwijl zo de verwezenlijking van de voorwaarden voor een werkelijk vrij verkeer tussen de landen van Benelux werd nagestreefd, hebben de ministers van Justitie van Nederland, België en Luxemburg sedert 1948 een Commissie ingesteld voor de studie van de eenmaking van het recht.

De Commissie heeft een dubbele activiteit. Enerzijds werkt zij mede aan zekere Benelux-overeenkomsten die de doelstellingen van de Unie verwezenlijken. Anderzijds is zij ook actief op het ruimer terrein van het burgerlijk, handels- en strafrecht. Uit deze gelijklopende en elkaar aanvullende activiteiten zijn ontstaan een geheel van internationale beslissingen, eigen aan de Benelux-landen.

2. Als logisch gevolg van de bovenvermelde activiteiten werd op 11 mei 1974 te Brussel het rechterlijk verlengstuk, te weten het Benelux-Gerechtshof in het majestueuze Egmontpaleis plechtig geïnstalleerd. De heer Wiarda, voorzitter van de Hoge Raad der Nederlanden is voorzitter, terwijl de heer Dumon, eerste advocaat-generaal bij ons Hof van Cassatie, de zetel van openbaar ministerie bekleedt.

De taak van dit Hof bestaat er vooral in door interpretatieve beslissingen de eenvormigheid van de gemeenschappelijke rechtsregels van de drie Benelux-landen te bevorderen.

De beslissing van het Hof bindt het nationale gerecht dat naderhand uitspraak doet.

Evenals voor het Hof te Luxemburg in het kader van de Europese Gemeenschappen, zijn de leden van de balies bevoegd om conclusies te nemen en te pleiten voor het Benelux-Gerechtshof.

De Benelux-Overeenkomst inzake warenmerken, de Benelux-Conventie inzake tekeningen en modellen,

evenals het Verdrag van uitleveringen en rechterlijke bijstand in strafzaken dat op 11 december 1967 in werking trad, verdienen de aandacht van de advocaten.

Verscheidene andere conventies strekken er toe de samenwerking in strafzaken tussen onze drie landen te verbeteren.

Het Verdrag tot uitvoering van rechterlijke beslissingen in strafzaken dat reeds bekrachtigd werd door België en de Conventie, op 11 mei van dit jaar ondertekend, die beide toelaten in bepaalde omstandigheden een in een van de drie landen ingestelde of onder ogen genomen strafprocedure over te zenden naar een van de twee andere landen, zijn belangrijke mijlpalen in de pogingen tot eenmaking van het recht.

C. In het kader van de Raad van Europa

1. Zonder te blijven stilstaan bij verschillende van kracht zijnde door de Raad van Europa uitgewerkte Conventies, waarbij België betrokken is, wil ik meer in het bijzonder uw aandacht vestigen op de Europese Conventie ter bescherming van de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden, alsmede op de *Protocollen* van deze conventie. De internationale bescherming van de individuele door de Conventie gewaarborgde rechten wordt verzekerd door twee onafhankelijke organen: een Commissie en een Hof, als ook door het Ministercomité van de Raad van Europa.

Vijftien van de 17 lidstaten van de Raad van Europa hebben deze conventie bekrachtigd, de laatste twee zijn op het punt het te doen.

Een groot getal verzoekschriften werden neergelegd door particulieren tegen Staten o.m. inzake de rechten van de beschuldigde, de duur van de voorlopige hechtenis, het recht op een rechtvaardig proces, de voorziening in strafzaken, de discriminatie inzake onderwijs, de hechtenis van landlopers, de krijgstuicht, enz. Einde februari 1973 waren 6.035 particuliere beroepen ingediend.

In de door de Raad van Europa uitgegeven brochure leest men: "De werking van de Commissie en van het Hof hebben meer tot doel de Staten aan te sporen de door de Conventie bepaalde rechten te eerbiedigen dan wel deze Staten te veroordelen voor de gepleegde inbreuken".

2. Even belangrijk is dat de bepalingen van de Europese Conventie in principe onmiddellijk door de Belgische rechter mogen worden toegepast, minstens voor zover zij geen toepassingsmodaliteiten eisen in het intern recht.

In een studie over de conventie en de Belgische strafrechtspleging heeft de heer Velu, thans advocaat-generaal bij het Hof van Cassatie, aangetoond dat de beslissingen van onze nationale gerechten die verwijzen naar regels van strafprocedure ingeschreven in de conventie, in 1968 reeds talrijk waren. Sedertdien is

het aantal niet afgenomen. Daarbij lijkt het mij belangrijk op te merken dat onze Belgische *wetten* over het algemeen georiënteerd zijn naar een bescherming van de individuele rechten die dikwijls edelmoediger en ruimer is dan de regels van de Europese Conventie. De nieuwe wet betreffende de voorlopige hechtenis heeft ten laste van de Staat een recht op herstel vastgelegd in het voordeel van elke persoon die van zijn vrijheid werd beroofd in omstandigheden strijdig met de Europese Conventie, terwijl deze laatste slechts in de instelling van een verhaal voorziet tegen de verantwoordelijke voor een dergelijke onwerkdadige hechtenis.

Ik moet voorzeker niet onderlijnen dat onze nationale wetgeving nog verder gaat, aangezien zij in eventuele vergoedingen voorziet buiten de door de conventie vastgelegde normen.

Dit neemt niet weg dat sommige van onze wettelijke bepalingen een aanpassing zouden moeten krijgen om ze volledig met zekere door de conventie erkende rechten in overeenstemming te brengen.

Zo werd een wetsontwerp neergelegd dat de behoeftige vreemdeling de mogelijkheid geeft kosteloos een beroep op een tolk te doen, indien hij onze landstalen niet kent en indien hij de hem toegewezen raadsman niet begrijpt.

3. Deze rechtstreekse toepassing van het internationaal recht ten behoeve van de nationale rechtsonderhorigen heeft kort geleden haar bevestiging gekregen in een arrest van het Hof van Cassatie van 27 mei 1971, dat bijzonder belangrijk is aangezien het erkent dat het conflict tussen een nationale en een internationale rechtsnorm die rechtstreekse gevolgen heeft in de interne rechtsorde, moet opgelost worden in het voordeel van de internationale rechtsnormen.

De advocaat wordt dus meer en meer geconfronteerd met het internationaal recht.

Maar ook de confrontatie met het buitenlands recht wordt steeds belangrijker.

Elementen van vreemdelingschap in de toestanden en de geschillen vermenigvuldigen zich in zulke mate dat het, in het kader van de Raad van Europa, onontbeerlijk is gebleken de rechter een betere informatie te verschaffen betreffende het buitenlands recht dat hij dient toe te passen.

Een Europese Conventie "op het gebied van de informatie inzake buitenlands recht" doet de rechter het middel aan de hand om in elk land dat deze conventie heeft bekrachtigd, inlichtingen te nemen bij erkende instellingen over het buitenlands recht (zowel wetgevend als jurisprudentieel). Deze inlichtingen maken het mogelijk het buitenlands recht, in het geschil dat de rechter werd voorgelegd, toe te passen.

De rechtspracticus mag zijnerzijds niet vergeten dat ook hij zich nopens het buitenlands recht kan documenteren. Het belangrijk studiemateriaal, in het Mi-

nisterie van Buitenlandse Zaken voorhanden, biedt de mogelijkheid alle aanvragen te voldoen.

De evolutie inzake internationalisering van het recht die ik gepoogd heb bondig samen te vatten, is eveneens merkbaar bij de internationalisering van het advocatenberoep: meer en meer is de advocaat geroepen de belangen te verdedigen van een buitenlands cliënt of de belangen van zijn cliënt te volgen of te behartigen in het buitenland.

Deze internationalisering kan uitermate complexe problemen stellen wegens de uiteraard tamelijk verschillende structuren, zelfs voor buurlanden, van de balies en de advocatenorden.

Betreffende de buitenlandse advocaat in België wens ik in herinnering te brengen dat artikel 428 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat "Niemand de titel van advocaat kan voeren of het beroep van advocaat kan uitoefenen, indien hij geen Belg is en in het bezit van het diploma van doctor in de rechten, niet de bij de wet vastgestelde eed heeft afgelegd en ingeschreven is op het tableau van de Orde of op de lijst van stagiairs.

"Er kan afgeweken worden van de voorwaarde van nationaliteit in de gevallen die de Koning bepaalt op advies van de Algemene Raad der Orde van advocaten."

Een Koninklijk Besluit van 24 augustus 1970 heeft die afwijkingen vastgelegd.

Verschillende buitenlanders, gebruik makend van de door de wet voorziene mogelijkheden, hebben zich alzo in ons land gevestigd.

Voormeld koninklijk besluit zal in voorkomend geval wegens de volgende omstandigheden moeten gewijzigd worden:

Aan een Nederlands staatsburger die zijn studies in België had gedaan en er zijn titel van doctor in de rechten had behaald, werd op grond van zijn nationaliteit de toetreding tot de balie van Brussel geweigerd bij toepassing van artikel 428 Ger.W. en het K.B. van 24 augustus 1970 krachtens welke, behoudens beperkte uitzonderingen, de toegang tot het beroep voorbehouden wordt aan Belgen. De Nederlander voorzag zich voor de Raad van State, die bij arrest van 21 december 1973 overeenkomstig art. 177 van het E.E.G.-Verdrag de procedure heeft opgeschort en prejudicieel aan het Hof te Luxemburg advies heeft gevraagd.

De Nationale Orde van de Advocaten kwam in het geding tussen en beweerde dat de artikelen van het Verdrag van Rome aangaande het vestigingsrecht niet toepasselijk waren op de activiteiten van de advocaat, omdat deze activiteit moest beschouwd worden als een deelneming aan de uitoefening van het openbaar gezag.

In het beschikkend gedeelte van zijn arrest van 21 juni 1974 beschikte het Luxemburgse Hof als volgt:

"Depuis la fin de la période de transition, l'article 52 du traité C.E.E. est une disposition directement applicable et ce, nonobstant l'absence éventuelle, dans

un domaine déterminé, des directives prévues aux articles 54, par. 2, et 57, par. 1 du traité.

"L'exception à la liberté d'établissement prévue par l'art. 55, alinéa 1er du traité C.E.E. doit être restreinte à celles des activités visées par l'art. 52 qui, par elles-mêmes, comportent une participation directe et spécifique à l'exercice de l'autorité publique; on ne saurait donner cette qualification, dans le cadre d'une profession libérale comme celle de l'avocat, à des activités telles que la consultation et l'assistance juridique, ou la représentation et la défense des parties en justice, même si l'accomplissement de ces activités fait l'objet d'une obligation ou d'une exclusivité établies par la loi".

Dit arrest van het Hof van Justitie is, geloof ik, een belangrijke mijlpaal op de weg naar de verwezenlijking van een essentieel oogmerk van de Europese integratie: de vrijheid van vestiging voor alle Europese zelfstandige werknemers in elk van de negen landen van de Gemeenschap. Voortaan kunnen architecten, ingenieurs, beheerders van ondernemingen, en personen die een vrij beroep uitoefenen zich op dit arrest van het Europese Hof van Justitie beroepen om elke vorm van discriminatie op grond van nationaliteit voor de nationale rechtbanken te betwisten.

En, op voorwaarde dat hij het diploma heeft behaald van het land waar hij zich wenst te vestigen, kan een onderdaan van de Europese Gemeenschap zijn beroep uitoefenen in onverschillig welke lidstaat.

Het bedoelde arrest heeft beslist dat het in strijd is met het E.E.G.-Verdrag onderdanen van andere E.E.G.-Staten de toelating tot de balie te weigeren op grond van hun nationaliteit.

Alleen de activiteiten welke betrekking hebben op de uitoefening van het openbaar gezag worden uitgesloten van de vrijheid van vestiging. Voor het Hof werd gepleit dat een advocaat, die een van de voornaamste medewerkers is in de rechtspleging van een land, in zekere zin deelneemt aan "het uitoefenen van het openbaar gezag". In zijn arrest preciseert het Hof van Justitie dat, aangezien deze deelneming niet "direct en specifiek" is, het beroep van advocaat kan genieten van de vrijheid van vestiging. De vrijheid van vestiging geldt dus b.v. niet voor notarissen en gerechtsdeurwaarders die meer direct betrokken zijn bij de uitoefening van het openbaar gezag.

Een werkelijke beperking van de vrijheid van vestiging is de wederzijdse erkenning van de diploma's en beroepsbekwaamheden. De ministers van Opvoeding van de landen van de Gemeenschap zijn het eens geworden over een soepele en pragmatische aanpak van dit ingewikkelde probleem. Daardoor zou het mogelijk moeten zijn snelle vorderingen te maken op de weg naar de wederzijdse erkenning van de diploma's en aldus de openstelling van de grenzen binnen de Gemeenschap te verzekeren voor alle werknemers van de lidstaten.

Het lijkt geen twijfel dat de Raad van State het ar-

rest van het Hof te Luxemburg zal in acht nemen.

Het arrest van 21 juni 1974 van het Hof te Luxemburg (het zogeheten arrest Reyners) heeft echter geen afbreuk gedaan aan de bepaling van art. 428 Ger.W. volgens welke men om de titel van advocaat te voeren of het beroep van advocaat uit te oefenen eveneens op het tableau van de orde of op de lijst van stagiairs moet ingeschreven zijn.

Op dit gebied blijkt nu echter een ernstige controverse in de maak tussen de Belgische en de Nederlandse orde van advocaten.

Deze laatste heeft op 28 juni 1974 aan de Belgische Orde van Advocaten meegedeeld dat volgens de Nederlandse Advocatenwet de Nederlandse minister van Justitie een advocaat, die zijn woonplaats buiten het Rijk vestigt, ontheffing kan verlenen van het voorschrift dat hij zijn kantoor moet hebben binnen het arrondissement van de rechtbank bij welke hij is ingeschreven.

De Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten heeft als zijn mening laten kennen dat ontheffing *dient* verleend te worden in alle gevallen waarin de betrokken advocaat voornemens is de rechtspraak uit te oefenen ter plaatse waar hij zijn kantoor buiten Nederland wil vestigen en waarin hij zich ter plaatse van zijn voorgenomen vestiging als advocaat zou kunnen doen inschrijven omdat hij niet aan de aldaar voor een dergelijke inschrijving geldende vereisten voldoet.

De Nederlandse Algemene Raad wenst een even "liberaal" standpunt met betrekking tot de vestiging van in het buitenland ingeschreven advocaten in Nederland in te nemen.

In het *Rechtskundig Weekblad*, 1974-75, 191, hebben wij trouwens onder de titel "Toelating van vreemdelingen als advocaat en procureur in Nederland" kunnen lezen :

"Op 31 augustus 1974 zal ingevolge het Koninklijk Besluit van 17 augustus 1974, in werking treden de Wet van 2 juli 1974, tot wijziging van de Advocatenwet (vervallen van het vereiste van de Nederlandse nationaliteit). Deze wetwijziging maakt het mogelijk dat vreemdelingen zich als advocaat en procureur laten inschrijven en herstelt daarmee de toestand zoals die voor 1 september 1938 bestond. De betrokken vreemdelingen zullen voor toelating wel moeten voldoen aan ook voor Nederlanders geldende vereisten betreffende het bezit van een Nederlands universitair diploma en het kantoorhouden binnen het arrondissement van de rechtbank waarbij men is ingeschreven." (Overgenomen uit nr. 802 Mededelingen van het Strafbureau Voorlichting van het Nederlands Ministerie van Justitie).

Deze Nederlandse beslissingen hebben een reactie uitgelokt vanwege de Belgische Nationale Orde, die in een recente resolutie herinnerde aan de bepalingen van de artt. 428 en 432 Ger.W. Dit laatste artikel schrijft voor dat over de inschrijving op het tableau en voor

de stage zonder hoger beroep wordt beslist door de Raad van Orde. Bovendien herinnert de resolutie eraan dat de deontologische traditie van al de Belgische balies de mogelijkheid uitsluit gelijktijdig bij twee verschillende balies ingeschreven te zijn.

Volledigheidshalve zij opgemerkt dat *voorheen* de drie Beneluxlanden op 12 december 1968 een overeenkomst hadden gesloten betreffende het beroep van advocaat (bekrachtigd bij de Wet van 28 juli 1971) die de advocaat van de contracterende Staten toestond te pleiten in de drie Beneluxlanden voor alle gerechten met bijstand van een plaatselijke advocaat.

Dit pleitrecht ging daarenboven gepaard met de toelating tot inzage van het dossier en het recht om gevangenen te bezoeken.

Voor andere landen dan Nederland gelden voor occasioneel in België optredende vreemde advocaten de specifieke regels der balies die meestal op wederkerigheid stoelen.

Ik geloof dat overleg nopens deze kwesties noodzakelijk is met inachtnaam van de geëvolueerde situaties, het belang van de advocatuur en van de rechtzoekenden.

Ten slotte wens ik iets te zeggen over het op eerste gezicht nogal paradoxaal verschijnsel van de buitenlandse advocaat die zich alleen maar vestigt in een raadplegingskabinet en derhalve niet de volheid van de advocatenfunctie uitoefent.

De opening van door Amerikaanse advocaten gehouden raadplegingskabinetten te Brussel heeft zekere reacties uitgelokt.

Dit verschijnsel neemt uitbreiding en staat vanzelfsprekend in rechtstreekse verhouding tot de toenemende implantatie van buitenlandse ondernemingen en filialen in België.

In het beschouwde geval vraagt de buitenlandse advocaat zijn inschrijving niet op het tableau van een Belgische balie ; hij komt evenmin toevallig zijn werkzaamheden uitoefenen ; hij vestigt zich uitsluitend om consult te geven.

Het probleem is buitengewoon kies, want de nationale wetten zijn zeer verschillend, hetgeen de wederkerigheid ten zeerste bemoeilijkt. Sommige Staten schenken inderdaad geen aandacht aan de raadplegingsactiviteit van een buitenlander, - hij zij advocaat of niet, - omdat deze activiteiten bij hen volledig vrij zijn. Andere integendeel kennen het monopolie van consult toe aan de advocaat.

Tussen die twee uitersten ligt een waaier van mogelijkheden.

Ik wil als voorbeelden aanhalen :

1) de Franse Wet van 31 december 1971 inzake de hervorming van zekere justitiële en juridische beroepen, die in haar artikel 55 toestaat dat personen van vreemde nationaliteit beroepshalve consult geven of akten opmaken in rechterlijke aangelegenheden ;

2) de Wet van de Staat New-York van 6 maart 1973, in werking sinds 23 april 1974, die de rechten en

plichten regelt van buitenlandse advocaten en juridische raadgevers in de Staat New-York ;

3) de Nationale Orde van de Nederlandse advocaten heeft op 24 november 1972 een reglement nr. 8 aangenomen. De modaliteiten van samenwerking tussen advocaten onderling en tussen advocaten en andere personen, die een zelfstandig beroep uitoefenen, worden door dit reglement geregeld, evenals de samenwerking met de buitenlandse advocaten.

Het zou voorbarig zijn om hier definitieve oplossingen voor België te schetsen.

Ze worden door de nationale orde en de balies enerzijds, en door de vertegenwoordigers van de bij de zaak betrokken ministeriële departementen anderzijds, bestudeerd.

Het probleem behoort inderdaad niet alleen tot de bevoegdheid van de minister van Justitie maar evenzeer tot die van de minister van Buitenlandse Zaken voor zover internationale overeenkomsten zoals het Verdrag van Rome, en het Vriendschapsverdrag van Vestiging en Zeevaart met de Verenigde Staten van Amerika van 21 februari 1961 erin betrokken zijn.

Het behoort eveneens tot de bevoegdheid van de ministers van Middenstand en van Arbeid en Tewerkstelling in zover de toepassing van de wetgeving op de beroepskaart en de werkvergunning ter sprake komen.

De kwestie zal dus moeten geregeld worden volgens modaliteiten die kunnen gaan van de integratie in de Belgische balie, mits bepaalde voorwaarden vervuld worden, tot de instelling van een bijzonder statuut voor de jurist, enkel consultgever.

De internationalisering van het recht en de verbijssterend snelle aangroei van het internationaal verkeer van mensen en goederen stellen kiese kwesties in verband met de uitoefening van het advocatenberoep en geven aan dit beroep een nieuwe en geestdriftwekkende dimensie, waarvan men de draagwijdte niet mag miskennen.

De traditionele structuur van de advocatuur zal voorzeker moeten gewijzigd worden wil men bij de internationale en vooral Europese integratie niet achterop geraken.

De nieuwe belangstellingssfeer zal voorzeker de traditionele activiteiten van de advocaat niet afremmen. Het een en ander kan slechts verrijkend op elkaar inwerken.

„Advocatuur is niet denkbaar zonder rechtspraak en een advocaat niet zonder rechter als achtergrond.”

Na even bij de advocatuur te hebben verwijld zou ik thans, met uw verlof, enkele praktische beschouwingen willen wijden aan de magistratuur.

Hoewel de magistraat, vroeger dan de advocaat, naar specialisatie werd gericht, moet hij eveneens een felle en volgehouden inspanning leveren om tijdsgebonden de hem toevertrouwde en uiterst belangrijke opdracht uit te oefenen. Hij heeft niet enkel tot taak geschillen op te lossen door de wet op concrete geval-

len toe te passen, maar meer en meer wordt een beleid van de rechter geëist waarbij rechtsvinding en rechtspraak zelfs bij vage rechtsnormen onvermijdelijk zijn geworden.

Onze magistratuur kan deze kiese taak aan.

Iedereen verlangt dat het zo blijven zou, ook bij nieuwe aanvoer van voorheen onbekende grondstoffen.

Het is derhalve voor de hand liggend dat de vorming, de recrutering, de bevordering en de permanente vorming van de magistraten de volle aandacht moeten gaande houden.

Wat de recrutering en bevordering betreft beweren sommigen dat de serene doelstelling, nl. de best geschikte en best voorbereide gegadigden aan te wijzen, vaak genegeerd wordt wegens zogeheten politieke motieven, waarmede men dan de meest verwerpelijke en impertinente overwegingen bedoelt.

Het is duidelijk dat de benoemingen in de magistratuur beïnvloed en georiënteerd worden door meerdere factoren en noodwendigheden.

In de eerste plaats zijn er de benoemingen waar de keuze van de minister van Justitie begrensd is door de toepassing van wettelijke bepalingen.

Voor verschillende functies in de magistratuur (bv. de raadsheren voor het Hof van Cassatie en voor de hoven van beroep, de voorzitter en de ondervoorzitters der rechtbanken van eerste aanleg) worden de benoemingen gedaan op voordracht.

De keuze van de te benoemen kandidaat is beperkt tot de kandidaten die voorgedragen worden en het is de minister niet mogelijk een andere, niet voorgedragen kandidaat te benoemen, die eventueel meer geschikt zou zijn.

Daarenboven wordt de benoeming voor verscheidene ambten in de magistratuur door de Koning gedaan op voordracht van verschillende ministers, namelijk voor de arbeidsrechtbanken en arbeidshoven en voor de rechtbanken van koophandel.

De *wettelijke bepalingen betreffende het taalgebruik* kunnen ook, namelijk wat het gerechtelijk arrondissement van Brussel betreft, beslissende elementen zijn die de keuze beperken.

Het is klaarblijkelijk dat in het algemeen kader van de rechterlijke macht de keuze van een te benoemen kandidaat beïnvloed wordt door de noodzakelijkheid deze "macht" (nationaal) op zulke wijze in te richten dat de *ideologische samenstelling van de maatschappij die ze moet verdedigen erin weerspiegeld wordt* ; deze ideologische spreiding is een waarborg voor een evenwichtige en rechtvaardige rechtsbedeling.

In een land waar politieke, filosofische, communautaire, regionale, taalkundige en vele andere verschillen bestaan, kan het geen verwondering baren dat ernaar gestreefd wordt in de magistratuur de verschillende stromingen die bij de bevolking levendig zijn, te weerspiegelen.

De waaier der generaties dient men eveneens in de

verschillende gerechten terug te vinden, hetgeen het wenselijk zoniet noodzakelijk maakt dat er jongeren te vinden zijn in de verschillende hoven en rechtbanken.

Het is overigens opvallend dat de gegadigde, als hij eenmaal in het magistratenkorps opgenomen is, spoedig alle extra-judiciële bindingen verzaakt en in objectiviteit en sereniteit zijn taak waarneemt.

Sommigen, onder wie emeritus procureur-generaal Burggraaf Ganshof van der Meersch, oordelen dat het Belgisch systeem van benoeming en bevordering niet aannemelijk is.

"België is een van de zeer weinige Europese landen waar de benoeming van magistraat, behoudens de vereisten inzake leeftijd, diploma en een korte baliepraktijk, volkomen overgelaten is aan de uitvoerende macht die de toegang tot de rechterlijke loopbaan controleert zonder gebruikmaking van objectieve vormings- en waardecriteria.

Dit is niet aannemelijk. En het lijkt een wonder dat onder die omstandigheden de Belgische magistratuur op het bekende hoge peil is gebleven en onbetwist in hoog aanzien staat bij de bevolking."

Anderen, zoals Pierre Wigny, menen dat de Belgische methode "aboutit à combiner d'une façon ingénieuse les avantages des différents systèmes : nomination par l'Exécutif, début de cooptation et début d'élection".

Men kan natuurlijk een ander systeem bedenken dan het bestaande of inspiratie zoeken in het Nederlands, Frans, Brits, Italiaans of enig ander buitenlands systeem, die echter alle vanzelfsprekend min of meer ernstige gebreken vertonen.

Wat er ook van zij : ten einde te trachten op positieve en verbeterende wijze in te grijpen in de thans bestaande en vaak al of niet terecht bekritiseerde situatie inzake vorming, recrutering, bevordering en permanente vorming van magistraten, heb ik beslist een beperkte werkgroep samen te stellen die advies zal uitbrengen, binnen een behoorlijke tijdspanne, nopens de in voorkomend geval te treffen maatregelen ter verbetering van de toestand. Deze werkgroep, bestaande uit magistraten die alle rechtscolleges vertegenwoordigen, en uit advocaten, zal worden voorgezeten door advocaat-generaal bij het Hof van Cassatie Krings, wiens ervaring als gewezen koninklijke commissaris voor de gerechtelijke hervorming voorzeker nuttig zal zijn.

Ondertussen mag men met vreugde vaststellen, zoals overigens door vooraanstaande magistraten (o.w. procureur-generaal Matthijs) wordt bevestigd, dat één der ter beschikking staande middelen tot voorbereiding en schifting van kandidaat-magistraten, waarbij geen beroep moet worden gedaan op de wedstrijd of het bekwaamheidsexamen, namelijk de gerechtelijke stage, zeker ruime voldoening heeft gegeven.

De Wet van 8 april 1971 tot organisatie van de gerechtelijke stage heeft een duur van zes jaar. De wet

heeft de minister van Justitie ertoe gemachtigd, bij louter ministerieel besluit tot het ambt van stagiair bij een parket doctors of licentiaten in de rechten aan te wijzen, die ten minste 22 jaar en ten hoogste 30 jaar oud zijn, en die ten minste één jaar stage bij de balie doorgemaakt hebben.

Die aanwijzing geldt voor één jaar ; zij kan na advies van de gerechtelijke overheid tweemaal worden vernieuwd.

De maximumduur van de bezoldigde stage bij het parket is dus drie jaar, en die stage staat gelijk met de uitoefening van de juridische ambten bedoeld in de artikelen 191 en 194 van het Gerechtelijk Wetboek. Ieder jaar, vóór 31 juli, stelt de minister van Justitie het aantal vast van de stagiairs ; dit aantal mag niet groter zijn dan één tiende van de formatie der parket-magistraten voor het gehele Rijk, zoals vastgelegd door de Wet van 7 juli 1969.

In laatste instantie, werd dit aantal stagiairs bepaald op 39. Daarvan : 16 voor het rechtsgebied van het Hof van Beroep te Brussel ; 11 voor het rechtsgebied van het Hof van Beroep te Luik ; 12 voor het rechtsgebied van het Hof van Beroep te Gent.

Tot 4 september 1974 werden in totaal 76 stagiairs aangewezen, waarvan, na vervulde stage, 34 werden benoemd tot substituut-procureur des Konings, 2 tot substituut-arbeidsauditeur en 1 tot notaris. Eén stagiair gaf ontslag, 2 zagen hun stageperiode niet verlengd op advies van de korpschefs.

Op 4 september 1974 waren er 35 stagiairs in dienst, terwijl 4 plaatsen vacant waren (1 in het ressort van Gent, 1 in het ressort van Brussel en 2 in het ressort van Luik).

Ik hoop dat de studiegroep-Krings, na onderzoek van alle elementen, conclusies zal voordragen waardoor de wrevel van sommigen nopens het thans bestaande systeem zal opgeheven worden maar waardoor anderzijds het gevaar om bestaande realiteiten te misskennen wordt vermeden.

Een ander punt waardoor vaak toorn en ongenoege wordt gewekt is de zogeheten "traagheid van het gerecht" en de achterstand die bij de behandeling van aanhangig gemaakte zaken wordt opgelopen.

In het *Rechtskundig Weekblad*, 1974-75, 62, is de statistiek van burgerlijke en strafzaken in de hoven van beroep opgenomen per 31 december 1973.

Daaruit blijkt dat hangende waren :

	<i>Burgerlijke zaken</i>	<i>Strafzaken</i>
Gent	2.853	1.292
Brussel	10.080	977
Luik	3.648	1.002

In het Hof van Beroep te Brussel bedroeg het aantal te behandelen burgerlijke en fiscale zaken per 1 september 1974 in totaal 13.286, waarvan 1.252 in staat waren om behandeld te worden.

Hoewel de voor de hoven geldende cijfers niet nood-

zakelijkerwijze hun weerspiegeling vinden in de rechtbanken en vrederechten, geef ik grif toe dat deze statistieken tot nadenken stemmen en dat dringend maatregelen moeten getroffen worden om deze toestand te verhelpen.

Welke reeds genomen en nog te nemen maatregelen zouden ertoe kunnen bijdragen de toestand te verhelpen?

1. De uitvoering van de wet tot toepassing van art. 104 van de Grondwet, waardoor vijf hoven van beroep en vijf arbeidshoven worden ingericht in plaats van drie, is volop aan de gang.

Het ressort van het Hof van Beroep te Gent blijft ongewijzigd. Het huidige ressort van het Hof van Beroep te Brussel wordt gesplitst in een hof te Bergen voor de provincie Henegouwen, een hof te Brussel voor de provincie Brabant en een hof te Antwerpen voor de provincies Antwerpen en Limburg.

Het hof te Luik zal bevoegdheid bezitten over de provincies Luik, Luxemburg en Namen.

De voorwaarden om de nieuwe hoven operationeel te laten worden, nl. de nodige raadsheren en leden van het parket-generaal, griffie en parketpersoneel; de nodige lokalen en infrastructuur evenals de nodige geldmiddelen om personeel en werkingskosten te dekken, zijn voorhanden.

Vóór de instelling van de nieuwe hoven waren er 131 raadsheren in de drie hoven van beroep en 40 raadsheren in de drie arbeidshoven.

In de vijf hoven van beroep zullen er 141 en in de arbeidshoven 42 raadsheren zijn.

In de hoven van beroep van Brabant, Antwerpen en Henegouwen zullen er 82 raadsheren zijn i.p.v. 62 voorheen in het hof van Brabant.

De aanpassing van de parketten-generaal, de griffies en het parketpersoneel is vanzelfsprekend daarmee in verhouding.

2. Sedert enkele maanden is het departement van Justitie, door het opstellen hetzij van ontwerpen van wet of van koninklijke en ministeriële besluiten, bezig de personeelsformaties van rechtbanken, griffies en parketten aan te vullen overeenkomstig de behoeften. Sommige wetten en koninklijke besluiten zijn reeds van toepassing.

3. Ik meen dat gebruik moet gemaakt worden van alle middelen die het Gerechtelijk Wetboek ons ter beschikking stelt om hoven en rechtbanken normaal te laten werken.

Daarom heb ik bij K.B. van 23 augustus 1974 een magistraat benoemd in de Rechtbank van Eerste Aanleg te Charleroi, die eveneens dienst zal moeten doen in de Rechtbank van Eerste Aanleg te Nijvel en dit bij toepassing van art. 100 Ger.W.

Dit artikel bepaalt dat de ondervoorzitters en rechters in de rechtbanken van eerste aanleg gelijktijdig kunnen benoemd worden in verscheidene colleges van

rechtbanken van eerste aanleg van het rechtsgebied van het hof van beroep.

Sommigen betwisten nochtans de getroffen maatregel, beweerend dat volgens de voorbereidende teksten art. 100 slechts kan toegepast worden wanneer een rechtbank onvoldoende werk zou hebben voor één full-time magistraat.

Ik wens nochtans te verwijzen naar een arrest van het Hof van Beroep te Luik van 10 november 1971 dat besliste "qu'un texte parfaitement clair et formel interdit toute recherche par raisonnement d'une prétendue intention du législateur si conforme à la logique fût-elle mais contredisant sa formulation non équivoque". Het Hof van Cassatie huldigde dezelfde thesis (Cass., 29 april 1943, *Pas.*, 1943, I, 147).

4. Art. 8, lid 3, van de Wet van 6 juli 1974 betreffende de inwerkingtreding en de uitvoering van art. 104 van de Grondwet bepaalt dat "voor de afhandeling van de zaken die op de dag van de inwerkingtreding van art. 104 in beraad zijn of in voortzetting, de magistraten van de zetel van het Hof van Beroep te Brussel of te Luik benoemd in het Hof van Beroep te Bergen of te Antwerpen beschouwd worden als deel uitmakend respectievelijk van het Hof van Beroep te Brussel en te Luik".

Ik vraag mij af of bij analogie een soortgelijke maatregel niet zou moeten overwogen worden in alle gevallen waarin magistraten van het ene naar het andere gerecht overgaan. In ieder geval zou daardoor veel dubbel werk en tijdverlies vermeden worden.

5. Bovendien meen ik dat zou moeten overwogen worden een pool van magistraten per provincie in te stellen die zieke of wettelijk verhinderde magistraten zouden vervangen voor de duur van de ongeschiktheid. Deze maatregel zou art. 98 Ger.W. aanvullen waardoor in delegaties van magistraten wordt voorzien.

6. Mijn ervaring, die door velen gedeeld wordt noemens de lange duur van vacaties, spoort mij aan op dit punt eveneens maatregelen te overwegen.

Zou men de nakende vacatie in geval van emeritaat van een magistraat niet van tevoren kunnen aankondigen derwijze dat praktisch onmiddellijk na het vertrek van een magistraat wegens het bereiken van het emeritaat of de pensioengerechtigde leeftijd de opvolger zou kunnen aangewezen worden.

Thans verlopen, wegens allerlei omstandigheden, soms maanden zoniet meer dan een jaar alvorens een vacatuur kan aangevuld worden.

7. Geef ik anderzijds blijk van vermetelheid indien ik mij, spiegelend aan het Franse Decreet nr. 74-163 van 27 februari 1974 de vraag stel of in ons huidig systeem van gerechtelijke vakantie geen ingrijpende wijzigingen aangebracht moeten worden?

Tenzij in het onderwijs – waar speciale motieven voorhanden zijn – is er geen sector in het leven van

het land waar de bedrijvigheid zo volledig wordt stilgelegd als in de gerechtelijke wereld.

Hoofdstuk V, titel II, boek II van het tweede deel van het Gerechtelijk Wetboek, draagt als titel: "Vakantie en vakantiekamers". In artikel 334 bepaalt het dat "het gerechtelijk jaar begint op 1 september en eindigt op 30 juni. Van 1 juli tot 31 augustus houden de hoven en rechtbanken vakantiezingen." Artikel 335 organiseert voornoemde vakantiekamers "belast met de behandeling van de spoedeisende zaken".

Deze regeling verschilt geenszins van die welke van kracht was bij toepassing van de Wet van 18 juni 1869.

Zo was het ook in Frankrijk, waar de reglementering van de gerechtelijke vakanties georganiseerd was bij Decreet van 11 september 1959.

Was, zeggen we. Dit decreet werd inderdaad zopas opgeheven en vervangen door het Decreet van 27 februari 1974, verschenen in de *Journal Officiel* van 28 februari.

In artikel 1 bepaalt het dat "het gerechtelijk jaar begint op 1 januari en eindigt op 31 december. De permanentie en continuïteit van de diensten blijft steeds verzekerd".

Artikel 4 voorziet in "een verlichte dienst tijdens de periode waarin de magistraten, ambtenaren en assistenten van het gerecht hun jaarlijkse vakantie genieten".

In een commentaar, gewijd aan het Franse dekreet en verschenen in het *Journal des Tribunaux* van 13 en 20 april 1974 oppert men de gedachte dat de Belgische minister van Justitie zich zou haasten om een wetsontwerp neer te leggen tot afschaffing van hoofdstuk 5 van titel II van boek II van het Gerechtelijk Wetboek, deel II, dus van de gerechtelijke vakantie.

En het artikel besluit als volgt:

"La justice est à ce prix. Sans doute la Bruyère enseignait-il que le devoir des juges est de la rendre; et leur métier de la différer. Mais Lope de Vega disait avant lui que la justice pour mériter ce nom, doit être bien réglée. Pas plus qu'une montre, elle ne peut

donc s'arrêter. Ainsi que l'ordonne le décret français doivent être assurées sa permanence et sa continuité. Ici comme ailleurs."

8. Tenslotte meen ik dat meer nog dan allerlei nuttige hervormingen de gezamenlijke wil van allen die bij de rechtsbedeling zijn betrokken om aan de huidige, door de publieke opinie niet ten onrechte bekniptelde toestand, een einde te maken de beste waarborg is om de situatie op te klaren. Het nogal ijl getwist tussen balie en magistratuur over de vraag hoe in voorkomend geval de "cercle vicieux" moet doorbroken worden en wie in eerste instantie enig schuldbesef moet veruitwendigen, brengt geen aarde aan de dijk.

Vele advocaten en magistraten dragen in het zweet huns aanschijns en door hun onverdroten en regelmatig labuur bij tot het behoud van het prestige van het gerecht, waarvan de diligentie een van de grootste hoedanigheden moet zijn.

Ik moge, na U voor het opgebrachte en prijzenswaardig geduld te hebben bedankt, als besluit mijn verwachting en innige hoop uitspreken.

En die zijn dat, in deze snel evoluerende en complexe tijd, waarin ontmenselijking en onbegrip schering en inslag zijn, de advocaten en de magistraten zich meer dan ooit zullen inspannen om de mens te helpen, ten einde hem in de smeltkroes van wisselende omstandigheden, wetten, decreten, verordeningen, conventies en normen allerhande wegwijs te maken en recht te laten wedervaren.

Advocatuur en magistratuur moeten de hedendaagse uitdaging moedig tegemoet treden ten einde, met blijvende eerbied voor onaantastbare deontologische waarden en met aanpassing van organisatie, studie en werkmethode, rechtsbijstand, recht en gerechtigheid te waarborgen nu ruimere en nieuwe dimensies ons deel zijn geworden.

De wetenschap, als beleidsman aan die bezielende taak mee te kunnen werken, betekent voor mij een spoorslag en tevens een troost voor het weliswaar tijdelijk maar toch tot weemoed stemmend ontberen der "splendeurs et misères" van het advocatenberoep.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER – 13 SEPTEMBER 1974

Voorzitter : de h. Delahaye

Raadsheer-verslaggever : de h. de Vreese

Advocaat-generaal : de h. Velu

Advocaten : mrs. J. Dassesse en A. Bayart

Getuigenverhoor—Rechter die het getuigenverhoor gehouden heeft—Voorschrift van art. 946 Ger.W.—Nietigheid—Belet.

Art. 946 Ger.W., zoals gewijzigd door art. 36 van de Wet van 15 juli 1970, bepaalt dat de rechter die het getuigenverhoor heeft gehouden, en indien verscheidene rechters het getuigenverhoor hebben gehouden, de laatste onder die rechters, tenzij hij verhinderd is, zitting neemt wanneer over de uitslag van de getuigenissen uitspraak wordt gedaan.

Dat "zitting nemen" is niet op straffe van nietigheid voorgeschreven.

Geen wetsbepaling schrijft voor, dat het vonnis het belet van de rechter die het getuigenverhoor gehouden heeft, welk belet vermoed wordt, moet constateren.

F. t/ G.

Gelet op het bestreden arrest op 27 maart 1973 door het Hof van beroep te Brussel gewezen ;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 20, 21, 946, 1042 en 1068 van het Gerechtelijk Wetboek, gewijzigd, wat artikel 946 betreft, door artikel 36 van de wet van 15 juli 1970, 6. 1 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en van de fundamentele vrijheden, ondertekend te Rome op 4 november 1950 en goedgekeurd door de wet van 13 mei 1955, van de algemene beginselen die de vrijheid van het recht van verdediging en het recht voor de natuurlijke rechter te verschijnen vastleggen, en van artikel 8 van de Grondwet,

doordat, ten deze door de akten van de rechtspleging aangetoond zijnde dat rechter Van Nuffel de laatste was onder de rechters die het getuigenverhoor hebben gehouden, dat door de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen in haar vonnis alvorens recht te doen van 26 januari 1967 was bevolen, en dat, zonder dat er is vastgesteld dat hij daartoe zou zijn verhinderd en zonder dat uit enige akte blijkt dat een ander magistrat opdracht zou hebben gekregen hem te vervangen, voornoemde rechter geen zitting had genomen toen er werd geconcludeerd, gepleit en bij het vonnis van 6 oktobor 1971 definitief uitspraak gedaan over de uitslag van de getuigenverklaringen, het arrest, beslissend over eisers hoger beroep tegen laatstvermeld vonnis, de beslissing bevestigt op basis van evenbedoelde getuigenverklaringen en aan eiser zijn vordering tot echtscheiding tegen verweerster ontzegt,

terwijl de beroepen jurisdictionele akte nietig was wijl uitgaande van een rechtbank die niet regelmatig naar de eis van artikel 946 van het Gerechtelijk Wetboek was samengesteld ; deze nietigheid van openbare orde is ; door ze niet uit te spreken en op eigen gronden over de zaak zelve uitspraak te doen, zonder herstel van eisers recht om door zijn natuurlijke rechter te worden berecht en van zijn recht van verdediging, hetzij door afwijzing van de in eerste aanleg onregelmatig beoordeelde deposities van de getuigen in het getuigenverhoor, hetzij door het gelasten van een nieuw door het hof van beroep of een van de magistraten van de zetel te houden getuigenverhoor, waarvan de uitslagen vervolgens met naleving van bovenbedoelde regel zouden worden beoordeeld, het arrest bewuste nietigheid overneemt en bijgevolg nietig is, en de gezamenlijke wettelijke regels en algemene beginselen van het recht, aangeduid in het middel, schendt :

Overwegende dat artikel 946 van het Gerechtelijk Wetboek, zoals gewijzigd door artikel 36 van de wet van 15 juli 1970, weliswaar bepaalt dat de rechter die het getuigenverhoor heeft gehouden, en, indien verscheidene rechters het getuigenverhoor hebben gehouden, de laatste onder die rechters, tenzij hij verhinderd is, zitting neemt wanneer over de uitslag van de getuigenissen uitspraak wordt gedaan ;

Overwegende echter dat, luidens artikel 860 van het Gerechtelijk Wetboek, welke de onregelmatig verrichte vorm ook zij, geen "proceshandeling", waarmede ook de vonnissen en arresten zijn bedoeld, nietig kan worden verklaard indien de wet de nietigheid ervan niet uitdrukkelijk beveelt ;

Overwegende dat de door voormeld artikel 36 gewij-

zigde tekst van artikel 946 bedoeld zitting nemen niet op straf van nietigheid voorschrijft ;

Dat noch dit gewijzigd artikel 946 noch enige andere wetsbepaling voorschrijft dat het vonnis het belet van de rechter die het getuigenverhoor heeft gehouden, belet dat vermoed wordt, moet constateren ;

Dat het middel naar recht faalt ;

(...)

HOF VAN CASSATIE

2e KAMER – 1 OKTOBER 1974

Voorzitter : de h. Wauters

Raadsheer-verslaggever : de h. Naulaerts

Advocaat-generaal : de h. Lenaerts

Advocaat : mr. Van Ryn

Binnenvaart—Algemeen Reglement der Scheepvaartwegen, art. 102—Bevoegdheid van de hoofdingenieur-directeur.

Art. 102 van het Algemeen Reglement der Scheepvaartwegen (K.B. van 15 oktober 1935) geeft aan de hoofdingenieur-directeur van Bruggen en Wegen bij het Ministerie van Openbare Werken alleen de bevoegdheid om maatregelen te nemen, wanneer de vrijheid of de veiligheid van de scheepvaart in een bepaalde concrete situatie in het gedrang komt.

Deze bepaling kent hem geen verordenende bevoegdheid toe om de door de Koning uitgevaardigde regelingen aan te vullen of ervan af te wijken.

Vanhuffel t/ Rederij Victor Huyghebaert

Conclusie van de advocaat-generaal H. Lenaerts

Het vonnis veroordeelt eiser, die met zijn binnenschip de Ringvaart om Gent afvoer, om een aanvaring te hebben veroorzaakt met het tankschip van verweerster, dat op het zeekanaal Gent-Terneuzen voer.

Deze veroordeling steunt op de overtreding van een "Bericht aan de schipperij", dat uitgaat van de hoofdingenieur-directeur van Bruggen en Wegen en luidens hetwelk een vaartuig dat op de Ringvaart om Gent vaart, het kanaal Gent-Terneuzen slechts mag opvaren, indien de vaartuigen die op dit kanaal varen, door dit manuever niet genoodzaakt worden hun koers of snelheid te wijzigen. In wegverkeerstermen maakt dit bericht van het kanaal dus een voorrangsweg t.o.v. de Ringvaart.

De vraag die de voorziening doet rijzen, is of deze bepaling de rechtskracht van een bindende verordening heeft, waarvan de schending kan leiden tot toepassing van artikel 100 van het bij koninklijk besluit van 15 oktober 1935 uitgevaardigde algemeen reglement der scheepvaartwegen, dat straf stelt op de overtreding van dit reglement en van de bijzondere reglementen die het aanvullen.

Volgens het vonnis ontleent het bericht zijn bindende kracht aan artikel 102 van het algemeen reglement, dat de genoemde hoofdingenieur-directeur toelaat aan de schippers de nodig geachte, zelfs in het reglement niet vermelde maatregelen voor te schrijven "wanneer een

vaartuig gezonken is of dreigt te zinken, wanneer het onvoldoende gemeerd is of derwijze ligt dat het de doorvaart hindert en, in het algemeen, telkens als het nodig is de vrijheid of veiligheid der scheepvaart te verzekeren, de afvoer van het water te vergemakkelijken of de belangen van het regiem van de rivier te vrijwaren".

Vraag is nu of de betrokken ambtenaar aan deze bepaling een *verordenende* bevoegdheid ontleent die hem toelaat de scheepvaart bij algemene maatregel van bestuur te regelen en zoals in onderhavig geval voorrangsregels te bepalen, dan wel of zijn bevoegdheid ertoe beperkt is als uitvoeringsagent de vereiste maatregelen te nemen en aan de schippers de nodige bevelen te geven, wanneer zich in een bepaald concreet geval een ongewone situatie voordoet die voor de scheepvaart hinderlijk is.

Grondwettelijk komt de verordenende bevoegdheid uitsluitend aan de Koning toe.

Nu zijn sommige wetten wel van deze grondwettelijke regel afgeweken. Zo heeft uw arrest van 30 april 1934¹ erkend dat de wet van 13 augustus 1928 aan de raad van beheer van de Dienst der Scheepvaart en, bij delegatie, aan de directeur van die openbare instelling de bevoegdheid heeft verleend om ten aanzien van de vaarwegen waarvan het beheer aan de Dienst is toevertrouwd, de uitvoeringsmaatregelen te nemen die volgens het algemeen scheepvaartreglement door de Minister moeten worden genomen. Opgemerkt zij dat het hier om een zeer beperkte en ondergeschikte verordenende bevoegdheid gaat, aangezien artikel 3 van de wet aan de Koning opdraagt "de reglementen betreffende de politie en de veiligheid van de door de Dienst geëxploiteerde waterwegen" op te maken en artikel 4, a, de Dienst alleen ermee belast de vaart en het stilliggen van de vaartuigen te regelen "binnen de grenzen der van kracht zijnde voorschriften".

Een eventuele verordenende bevoegdheid van de hoofd-ingenieur-directeur op grond van artikel 102 zou heel wat ruimer zijn, aangezien deze bepaling die ambtenaar zou toelaten alle vóór de vrijheid en de veiligheid van de scheepvaart nodige verordeningen uit te vaardigen, zelfs al is daaromtrent niets in het algemeen reglement bepaald. Maar geen enkele wetsbepaling kent aan de betrokken ambtenaar een autonome verordenende bevoegdheid inzake scheepvaart toe.

Bij ontstentenis van een wettelijke toewijzing van verordenende bevoegdheid, neemt uw rechtspraak ook aan dat de Koning zijn bevoegdheid delegeert aan ondergeschikte organen of overheden; doch, hierin bijgetreden door de rechtsleer², stelt U daarbij als uitdrukkelijke voorwaarde dat het moet gaan om het uitvaardigen van bijkomstige en aanvullende maatregelen. Uw arresten van 4 mei 1920 en 10 juli 1953 formuleren het bijvoorbeeld als volgt: "il n'est pas interdit à l'autorité déléguée par la Nation d'établir des autorités secondaires chargées d'agir sans son contrôle en prenant des mesures de détail sous réserve de son approbation expresse ou tacite"³.

Indien artikel 102 een delegatie van verordenende bevoegdheid zou inhouden, zou deze moeilijk de toets van

deze rechtspraak kunnen doorstaan. Zoals reeds werd opgemerkt mogen de door de hoofd-ingenieur-directeur voorgeschreven maatregelen volledig los staan van de door de Koning uitgevaardigde reglementsbepalingen. Weliswaar moeten zij de vrijheid of veiligheid van de scheepvaart verzekeren. Maar 's Konings politiebevoegdheid zelf heeft geen andere rechtvaardigingsgrond dan de noodzaak de orde te handhaven en de veiligheid te verzekeren. In werkelijkheid zou de gedelegeerde verordenende bevoegdheid van de ambtenaar alsdan evenwaardig zijn aan die van de Koning. Van het noodzakelijk geachte bijkomstige en aanvullende karakter dezer bevoegdheid zou in die voorwaarden geen sprake meer zijn.

Zou een verordenende bevoegdheid van de hoofd-ingenieur-directeur ter zake grondwettelijk derhalve moeilijk te verantwoorden zijn, dan komt het mij overigens voor dat artikel 102 zulke delegatie van bevoegdheid niet inhoudt.

Dit meen ik vooreerst uit de tekst en de opzet van het artikel zelf te kunnen afleiden.

Lid 1 somt eerst een aantal concrete gevallen op waarin de ambtenaar kan optreden: een vaartuig is gezonken of dreigt te zinken, is onvoldoende gemeerd of hindert de doorvaart door zijn ligging. Wanneer hij bovendien kan optreden "in het algemeen, telkens als het nodig is de vrijheid of veiligheid van de scheepvaart te verzekeren", heeft de auteur van deze bepaling kennelijk voor ogen gehad dat nog allerlei andere omstandigheden of voorvallen hetzelfde effect op de scheepvaart kunnen hebben als hinderende vaartuigen, maar dat het ondoenlijk is al deze omstandigheden en voorvallen op te sommen en het overigens niet wenselijk is de bevoegdheid van de ambtenaar te beperken wanneer de scheepvaart gehinderd wordt in gelijkaardige gevallen als die in de tekst omschreven.

Die bevoegdheid komt overigens niet alleen aan de hoofd-ingenieur-directeur toe, maar "bij dringendheid" ook aan "elke ambtenaar met het toezicht op de waterweg belast" en dit zijn volgens artikel 101 o.m. ook de controleurs van bruggen en wegen, de sluis- en brugwachters, de rijkswacht en de gemeentepolitie. En men kan zich toch moeilijk indenken dat ook aan deze toezichthoudende ambtenaren een verordenende bevoegdheid zou worden toegekend, terwijl hun normale opdracht toch ertoe beperkt is in concrete gevallen individuele maatregelen te nemen.

De tekst van lid 1 draagt aan die ambtenaren bovendien op "de nodig geachte maatregelen voor te schrijven" "aan de schippers" wat toch eerder op concrete dan op algemene maatregelen wijst.

Dit wordt trouwens bevestigd door lid 2 van het artikel, luidens hetwelk de schippers aan de gegeven bevelen onmiddellijk gehoor moeten geven en dat bij hun in gebreke blijven of in hun afwezigheid de voorgeschreven maatregelen van ambtswege *op hun kosten* mogen worden uitgevoerd.

Uit het ganse artikel blijkt dus toch wel duidelijk de opzet de ambtenaren in de mogelijkheid te stellen door bijzondere maatregelen het hoofd te bieden aan bepaalde concrete situaties die in bijzondere omstandigheden de vrijheid en de veiligheid van de scheepvaart kunnen hinderen, zoals een gezonken of slecht gelegen schip dat kan doen.

¹ Bull. en Pas., 1934, I, 295.

² Zie o.m. MAST, *Grondwettelijk recht*, 1972, nr. 85 en de aldaar geciteerde rechtsleer.

³ Bull. en Pas., 1920, I, 135, en 1953, I, 914, met conclusie van procureur-generaal Ganshof van der Meersch.

Arrest

Dit voorschrift roept de vergelijking op met de bepalingen van de wegverkeerswetgeving die de met het toezicht belaste ambtenaren toelaten het verkeer te regelen door het geven van bevelen die boven het verkeersreglement en de verkeerstekens gaan⁴.

Moest artikel 102 overigens aan de hoofdingenieur-directeur een absolute bevoegdheid geven om bij wijze van verordening de vrijheid en de veiligheid van de scheepvaart te verzekeren, dan zou dit ook de algemene opzet van het scheepvaartreglement in zijn geheel in het gedrang brengen. Menig artikel bepaalt immers in welke gevallen en onder welke voorwaarden, hetzij aanvullende, hetzij afwijkende regelingen kunnen worden uitgevaardigd ofwel door de minister ofwel door de hoofdingenieur-directeur⁵.

Deze bijzondere toewijzingen van bevoegdheid zouden overbodig zijn, indien deze ambtenaar het reglement in elk geval zou kunnen aanvullen en zelfs tegen de door zijn minister uitgevaardigde regelingen en desnoods tegen het reglement zelf zou kunnen ingaan, telkens als hij dit voor de scheepvaart noodzakelijk zou achten.

Voorzeker kan het wenselijk zijn dat voor sommige vaartwegen bijzondere regelingen worden uitgevaardigd die in het algemeen reglement hun plaats niet vinden en desnoods zelfs ervan afwijken. Zulke bijzondere reglementen zijn inderdaad opgemaakt, maar zij gaan zoals het algemeen reglement eveneens uit van de Koning. Het koninklijk besluit van 7 september 1950 houdende bijzondere reglementen van sommige scheepvaartwegen bevat overigens een speciale regeling voor het kanaal Gent-Terneuzen. Indien het nodig is de scheepvaart op dit kanaal voorrang te verlenen t.o.v. die op de Ringvaart, vindt die bepaling in dat reglement haar plaats, tenzij men alle bijzondere voorschriften t.o.v. de Ringvaart in een desbetreffend bijzonder reglement zou onderbrengen. In elk geval is de Koning de enige bevoegde overheid om zulke regeling uit te vaardigen. De hoofdingenieur-directeur mist daartoe de vereiste verordenende bevoegdheid.

Terecht doet eiser dan ook in het eerste onderdeel van zijn middel gelden dat "het Bericht aan de Schipperij niet uitgaat van de overheid die over de verordenende bevoegdheid in deze aangelegenheid beschikt, derhalve geen wettelijk bindende kracht heeft en bijgevolg geen feit kan strafbaar stellen".

Weliswaar wordt eiser veroordeeld wegens overtreding, niet alleen van de besproken bepaling van dat bericht, maar ook van artikel 102bis van het algemeen reglement dat de schipper verplicht de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen om geen schade te berokkenen of gevaar op te leveren. Maar het vonnis acht ook deze telastlegging bewezen om de enige reden dat eiser door de overtreding van het bericht, waaraan de waarde van een verordening wordt gegeven, "meteen verzuimd heeft" de in artikel 102bis bedoelde voorzorgsmaatregelen te nemen.

De veroordeling steunt dus integraal op de overtreding van een door een onbevoegde overheid uitgevaardigd voorschrift dat derhalve geen rechtskracht heeft.

Besluit : vernietiging.

Gelet op het bestreden vonnis, op 19 februari 1974 in hoger beroep gewezen door de Correctionele rechtbank te Gent ;

I. In zoverre de voorziening gericht is tegen de beslissing over de strafvordering :

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 17, leden 5 en 6, 100, 101, 102, 102bis van het koninklijk besluit van 15 oktober 1935 houdende het algemeen reglement der scheepvaartwegen van het Koninkrijk, zoals gewijzigd door artikel 2 van het koninklijk besluit van 22 december 1951 en het enig artikel van het besluit van de Regent van 18 september 1945, en 9 van de Grondwet,

doordat het bestreden vonnis, om eiser strafrechtelijk te veroordelen wegens inbreuk op artikel 102bis van het algemeen reglement op de scheepvaartwegen en op artikel 8 van het Bericht aan de Schipperij nr. 93 van 23 oktober 1967, en hem tevens te veroordelen tot het betalen van het door de burgerlijke partij gevorderde bedrag, uitsluitend steunt op artikel 8 van het Bericht aan de Schipperij nr. 93 waaraan het bindende kracht toekent, en, zonder bij eiser enig gebrek aan voorzorg vast te stellen dat op zichzelf een inbreuk op artikel 102bis van het algemeen reglement zou uitmaken, oordeelt "dat bewezen is dat beklaagde Vanhuffel paragraaf 8 van het Bericht nr. 93 heeft miskend en door die miskennen meteen heeft verzuimd de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen, zoals bedoeld in artikel 102bis van het algemeen reglement der scheepvaartwegen", en verder de stelling van eiser, als zou er helemaal niets gebeurd zijn indien de Victor H. gewoon koers had gehouden, verwerpt op de gronden "dat het uitwijken van de Victor H. naar bakboord was ingegeven door de noodsituatie, die de Phenol had geschapen door het kanaal Gent-Terneuzen op te varen zonder de aldaar varende Victor de voorrang te verlenen" en dat "de normale voorziening toch zo was dat de Phenol in de monding van de Ringvaart zou stilhouden om de Victor, die hij toch had opgemerkt, te laten voorgaan",

terwijl, eerste onderdeel, het Bericht aan de Schipperij niet uitgaat van de overheid die over de verordenende bevoegdheid in deze aangelegenheid beschikt, derhalve geen wettelijk bindende kracht heeft en bijgevolg geen feit kan strafbaar stellen (schending van de artikelen 100, 102 van het algemeen reglement der scheepvaartwegen en 9 van de Grondwet) ;

tweede onderdeel, het algemeen reglement der scheepvaartwegen dat hier uitsluitend van toepassing is, in artikel 17, lid 5, voorschrijft, zoals eiser in zijn conclusie had gesteld, dat wanneer twee vaartuigen elkaar kruisen, elk de oever aan zijn rechterzijde moet houden (schending van artikel 17 van het algemeen reglement der scheepvaartwegen) ;

Overwegende dat het bestreden vonnis eiser veroordeelt wegens inbreuk op artikel 8 van het bericht aan de schipperij nr. 93 van 23 oktober 1967, overgenomen in de daaropvolgende berichten nr. 103 van 12 november 1969 en 104 van 17 november 1969, volgens hetwelk een vaartuig dat vaart op de Ringvaart om Gent het kanaal Gent-Terneuzen slechts mag opvaren indien door dit maneuver de vaartuigen die op dit laatste varen niet genoodzaakt worden hun koers of snelheid te wijzigen ;

⁴ Wegverkeerswet, art. 11 ; Wegverkeersreglement, art. 7.

⁵ Zie bijv. de artt. 11, 4, 5 en 6, 13, 14, 28, § 3, 30, 37, 49, 51, 53bis, 58, 59, 61 en 67.

Overwegende dat evenbedoelde berichten uitgaan van de hoofdingenieur-directeur van Bruggen en Wegen bij het Ministerie van openbare werken ;

Overwegende dat deze ambtenaar alleen bevoegd is om de scheepvaart te regelen in de gevallen en onder de voorwaarden bepaald door het algemeen reglement der scheepvaartwegen van het Koninkrijk en de door de Koning uitgevaardigde bijzondere reglementen van sommige scheepvaartwegen ; dat geen wets- of reglements-bepaling hem de bevoegdheid verleent om bij wijze van algemeen geldende verordening voor te schrijven dat de vaartuigen die op de Ringvaart om Gent varen, het kanaal Gent-Terneuzen slechts mogen opvaren indien de vaartuigen die op dit laatste varen, door dit maneuver niet genoodzaakt worden hun koers of snelheid te wijzigen ;

Overwegende dat artikel 102 van het koninklijk besluit van 15 oktober 1935, op grond waarvan de genoemde berichten volgens het vonnis bindende kracht voor de scheepvaart hebben, aan de bedoelde hoofdingenieur-directeur alleen de bevoegdheid verleent om maatregelen te nemen, wanneer de vrijheid of de veiligheid van de scheepvaart in een bepaalde concrete situatie in het gedrang komt ; dat deze bepaling hem geen verordenende bevoegdheid toekent om door de Koning uitgevaardigde regelingen aan te vullen of ervan af te wijken ;

Overwegende dat eisers veroordeling derhalve niet op de overtreding van genoemde bepaling van de berichten aan de schipperij kan steunen ;

Dat het middel gegrond is ;

II. In zoverre de voorziening gericht is tegen de beslissing over de civielrechtelijke vordering :

Overwegende dat de vernietiging van de beslissing over de strafvordering de vernietiging medebrengt van de beslissing over de civielrechtelijke vordering, welke het gevolg ervan is ;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden vonnis ;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing ;

Veroordeelt verweerster in de kosten ;

Verwijst de zaak naar de Correctionele rechtbank te Dendermonde, zitting houdend in hoger beroep.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

10e KAMER—26 OKTOBER 1973

Voorzitter : de h. Paës

Raadsheren : de hh. Delva en mevr. de Man

Advocaten : mrs. Huenens loco Perlberger en De Lange

Verzekering—Motorrijtuigen—Artt. 24 en 25, 6°, van de modelpolis—Recht van verhaal van de verzekeraar tegen de verzekerde die geen verzekeringsnemer is — Contractueel recht—Minderjarige beneden de 18 jaar die een kameraad op zijn bromfiets meevoert.

Een verkeersongeval werd veroorzaakt door een minderjarige van meer dan 16, maar minder dan 18 jaar, die in strijd met art. 11, 3°, Verkeersreglement, een kameraad op zijn bromfiets meevoerde.

De verzekeraar bij wie de ouders van de bestuurder een motorrijtuigenverzekering betreffende de bromfiets hadden gesloten, heeft krachtens art. 11, lid 2, van de Wet van 1 juli 1956 en de artt. 24 en 25, 6°, van de polis, tegen de meerderjarig geworden zoon, ofschoon bij geen verzekeringsnemer was, een recht van verhaal om terugbetaling te bekomen van de aan de derde-schadelijder uitgekeerde vergoeding.

Krachtens het contractueel karakter van de verplichting van de verzekerde tot inachtneming van de minimumleeftijd bij het besturen van een motorrijtuig, heeft de verzekeraar dat recht van verhaal, ongeacht het al dan niet aanwezig oorzakelijk verband tussen deze contractuele fout en het ongeval.

Art. 26, 6°, van de polis vindt hier toepassing, omdat de fout van de verzekerde niet bestond in de occasioneel strafbare uitoefening van een recht, doch wel in de verontachtzaming van een wettelijk omschreven uitzonderingsvoorwaarde op een imperatieve wetsbepaling met algemene draagwijdte.

N.V. Foncière Camer t/ Gotemans e.a.

Gezien, in behoorlijke vorm, de door de wet vereiste processtukken (...)

I. Wat de rechtspleging betreft

Overwegende dat aanleiding bestaat tot akteverlening aan Gotemans Michel van zijn vrijwillige hervatting van het geding, in zover de vordering tegen eerste twee geïntimeerden is gericht in hoedanigheid van ouders en wettige beheerders van zijn goederen ;

Overwegende dat de door appellante ingestelde vordering, die door de eerste rechter werd afgewezen, strekt tot terugbetaling van de vergoeding welke zij als verzekeraar krachtens de met eerste twee geïntimeerden afgesloten verzekeringsovereenkomst uitbetaalde aan de slachtoffers van een verkeersongeval, waarvoor hun destijds minderjarige zoon Gotemans Michel, thans gedaagd tot hervatting van geding, bij vonnis van de Jeugdrechtbank te Brussel op 16 maart 1970 aansprakelijk werd verklaard ;

Overwegende dat de verzekeringspolis de burgerlijke aansprakelijkheid wegens aan derden veroorzaakte schade dekt m.b.t. de bromfiets Zundapp 1968 - 49 cc van de toen minderjarige Gotemans Michel ;

Overwegende dat Gotemans Michel - vaststaand feit - op het ogenblik van het ongeval, in strijd met het voorschrift van artikel 11, 3° van het Algemeen Verkeersreglement een kameraad, met name Vermeulen Walter, op de duo-zitting van bedoelde bromfiets meevoerde, hoewel hij de daartoe vereiste leeftijd van 18 jaar niet had bereikt ; dat dergelijk feit beantwoordt aan een categorie van de onder polisbeding 25/6° bedoelde gevallen waarin aanleiding bestaat tot uitoefening van het verhaalrecht van de verzekeraar ;

Overwegende dat appellante tegen Gotemans Michel, gedaagde op hervatting van geding, de veroordeling benaastigt die zij in de inleidende vordering op contractuele grondslag ten laste van diens ouders en toenmalige wettige vertegenwoordigers, eerste twee geïntimeerden, nastreefde ; dat zij de eis handhaaft die zij tegen laatstgenoemden - handelend in eigen naam - op grond van artikel 1384 Burgerlijk Wetboek instelde ;

II. *Wat de op artikel 25/6° van de verzekeringspolis steunende regresvordering betreft*

Overwegende dat appellante tegen Gotemans Michel terecht het door artikel 24 van het verzekeringscontract toegekende recht van verhaal uitoefent strekkende tot terugbetaling van de door haar, als verzekeraar burgerlijke aansprakelijkheid, uitbetaalde vergoedingen; dat zij haar regresrecht pertinent verantwoordt op grond van de beschouwing dat de verzwaaring van risico, waarop haar vordering stoelt, vastkleeft aan het onder polisartikel 26/6° bedoelde geval waarin, hier concreet, de verzekerde de vereiste minimum-leeftijd niet had bereikt tot het besturen van een rijtuig overeenkomstig de wettelijke voorschriften;

Overwegende inderdaad dat waar de door artikel 11 van het Algemeen Verkeersreglement opgelegde verplichtingen, betreffende de wettelijke vereiste minimum-leeftijd voor het besturen van motorrijtuigen, als voorwaarde tot verhaal ten gunste van de verzekeraar onder artikel 25/6° van de verzekeringspolis bedongen werd, hierdoor een contractueel bindende verplichting is ontstaan waarvan de niet-naleving door het aldus bedongen verhaalsrecht is gesanctioneerd; dat dergelijke contractuele miskenning, ook bij ontstentenis van oorzakelijk verband met het schadegeval en zelfs al mocht het niet om een zware stuurfout gaan, op zichzelf het verhaal van de verzekeraar rechtvaardigt;

Overwegende dat tevergeefs wordt betoogd:

- a – dat verzekerde Gotemans Michel geen partij was bij het contractsluiten met appellante, gesteld dat de verzekeringsovereenkomst met diens ouders, eerste twee geïntimeerden tot stand kwam;
- b – dat het feit een duozitter op de verzekerde bromfiets te laten plaats nemen niet in bewezen oorzakelijk verband met het ongeval staat;
- c – dat de onder artikel 25/6° vermelde regeling enkel toepasselijk is op de permanente toestanden van een zekere duur en niet op het geval van het weliswaar strafbaar doch occasioneel opladen van een duozitter;
- d – dat de motivering van het bestreden vonnis in verband met de interpretatie van hetzelfde polisartikel 25/6° wordt bijgetreden;
- e – dat het hier gaat om een toetredingscontract dat ten nadele van de economisch sterkere partij moet worden uitgelegd;

ad a

Overwegende dat het regres van de verzekeraar tegen de verzekerde op wettelijke grondslag berust; dat luidens artikel 11, lid 2, van de Wet van 1 juli 1956 op de verplichte verzekering van de motorrijtuigen de verzekeraar zich een recht van verhaal mag voorbehouden niet enkel tegen de verzekeringsnemer, doch eveneens tegen de verzekerde die niet de verzekeringsnemer is, zulks in de mate waarin de wet of het contract hem toestaat zijn prestaties te beperken; dat appellante zich in onderhavig geval, conform met voormelde wetsbepaling, o.m. krachtens de artikelen 24 en 25 van de modelpolis dergelijke be-

perking van haar verzekeringsverplichting heeft voorbehouden, waar eensdeels bij artikel 24 is bepaald dat iedere inbreuk van de verzekerde op zijn verplichtingen hem het recht op waarborg van het contract ontzegt en dat, in dergelijk geval, de verzekeraar een recht van verhaal heeft op de verzekeringsnemer alsmede, indien daartoe grond bestaat, op de verzekerde die niet de verzekeringsnemer is, en waar, anderdeels, artikel 25 de gevallen omschrijft waarin hij dat regresrecht uitoefenen kan, inclusief het ter zake toepasselijk onder artikel 25/6° bedoelde geval van het besturen van een motorrijtuig beneden de vereiste minimumleeftijd;

ad b

Overwegende dat ter weerlegging van dit middel wordt verwezen naar het hierboven gestelde i.v.m. het contractueel karakter van de verplichting van verzekerde tot inachtneming van de minimumleeftijd bij het besturen van een motorrijtuig, verplichting waarvan de niet-naleving het verhaalsrecht van de verzekeraar wettigt ongeacht het al dan niet aanwezig oorzakelijk verband tussen deze contractuele fout en het ongeval, behoudens de onder artikel 25/9° en 10° vermelde, ter zake niet toepasselijke gevallen;

ad c

Overwegende dat insgelijks in rechte faalt het middel naar hetwelk de toepassing van artikel 25/6° zou zijn beperkt tot "permanente toestanden van zekere duur" en dus niet het geval zou bestrijken van de verzekerde die, bij het uitoefenen van een hem ab initio toebehorend recht, een strafbare handeling verricht, zoals het opnemen van een duozitter op zijn bromfiets; dat immers waar art. 11, 3° Algemeen Verkeersreglement de minimumleeftijd voor het besturen van motorrijwielen van het kwestieuze type eenvormig op 18 jaar vaststelde en slechts bij uitzondering op deze regel de lagere leeftijds-grens van 16 jaar toestond ten gunste van de bestuurders van zulke rijwielen voor zover zij niet van een duozitter vergezeld zijn, hieruit voldoende blijkt dat bij niet-nakoming van deze voorwaarde het algemeen voorschrift van voormeld art. 11, 3° de bovenhand krijgt; dat de fout van de verzekerde hier bijgevolg niet bestaat in de occasioneel strafbare uitoefening van een recht, doch wel in de veronachtzaming van een wettelijk omschreven uitzonderingsvoorwaarde op een imperatieve wetsbepaling met algemene draagwijdte; dat dergelijke gedraging beantwoordt aan de onder polisartikel 25/6° bedoelde categorie van gevallen waarin het regresrecht van de verzekeraar aan bod komt;

ad d en e

Overwegende dat de thesis van Gotemans Michel ten deze contradictorisch is, waar hij eensdeels aanleunend bij de motivering van het bestreden vonnis de interpretatie van de verzekeringsovereenkomst in zijn voordeel ombuigt op grond van de in artikelen 1161 – 1162 Burgerlijk Wetboek neergelegde regelen betreffende de uitlegging van de overeenkomsten, en anderdeels daartegenover stelt dat de traditionele interpretatieregelen van het Burgerlijk Wetboek weinig relevant zijn voor toetredingscontracten van het kwestieuze model-polistype waarbij de verklaring van de duistere bedingen ten nadele van de verzekeraar – economisch sterkere partij – zou geboden

zijn ; dat ook dit middel, in zijn alternatieve formulering, door bovengaande beschouwingen afdoende is weerlegd ;

III. *Wat de vordering van appellante tegen de ouders, geïntimeerden onder 1 en 2, betreft*

Overwegende dat de eis op grond van artikel 1384 lid 2, Burgerlijk Wetboek tegen eerste twee verweerders in hoger beroep niet ontvankelijk is, bij ontstentenis van rechtsverband ; dat de aansprakelijkheid van de moeder, tweede verweester, in de rechtsfiguur van voormelde wetsbepaling pas in het gedrang komt na overlijden van de vader, wat hier niet het geval is ; dat evenmin een vorderingsrecht op deze basis openstaat tegen eerste verweerder, verzekeringsnemer, waar in strijd met het betoog van appellante, geen aquiliaanse fout in de zin van artikelen 1382 -1383 Burgerlijk Wetboek doch wel, zoals hierboven toegelicht, een contractuele fout aan haar regresrecht ten grondslag ligt ; dat de fout die het recht op verhaal van appellante tegen haar verzekerde, Gote-mans Michel, doet ontstaan niet de delictuele fout is die de aanspraak van het slachtoffer op vergoeding wettigt, maar uitsluitend de in art. 24-25/6° van de modelpolis bedoelde tekortkoming van verzekerde ;

IV. *Wat de schade betreft*

Overwegende dat de uitbreiding van de eis in hoger beroep tot 976.701.- fr conform met artikel 808 Gerechtelijk Wetboek en toelaatbaar voorkomt ; dat dit schadebedrag noch in zijn onderdelen, noch in zijn totaliteit als zodanig wordt betwist ; dat het hier gaat om een provisionele toekenning, onder voorbehoud van de door appellante nog uit te keren bedragen m.b.t. kwestieus schadegeval ;

V. *Aangaande de kosten (...)*

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

10 e KAMER - 3 JANUARI 1974

Voorzitter : de h. Paës

Raadsheren : de h. Delva en mevr. de Man

Advocaten : mrs. J. Coens, J. Veldekens

en J. van Doosselaere

1. Vennootschap—Firmavennootschap—Vennoten—Solidariteit—2. Beschikking om niet—Pensioen voor een werknemer bij wijze van beloning—Geen vrijgevigheid—Bevoegdheid.

1. In een vennootschap onder een firma zijn de vennoten voor de verbintenissen van de firma hoofdelijk voor het geheel aansprakelijk. Ten aanzien van de dagvaarding van een vennoot wordt derhalve verkeerdelijk de niet-ontvankelijkheid opgeworpen.

2. De verbintenis van een vennootschap tot het vestigen van een pensioen ten gunste van een werknemer bij wijze van beloning voor goede en loyale diensten is uiteraard met het begrip schenking of hiermede gelijkgestelde vrijgevigheid onverenigbaar. In dat verband rijst de vraag of het hof van beroep bevoegd is om van een eis tot uitkering van zulk pensioen kennis te nemen.

Werdenberg t/ Firmavennootschap J. & M. Velge e.a.

Gezien, in behoorlijke vorm, de door de wet vereiste processtukken, meer bepaald het op 28 mei 1971 door de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen gewezen vonnis waartegen een naar vorm en termijn regelmatig hoger beroep werd ingesteld ;

I. *Wat de rechtspleging betreft.*

Overwegende dat de oorspronkelijke op verzoek van appellante Werdenberg Mina voor de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen op 16 januari 1967 ingestelde vordering ertoe strekt bovengenoemde maatschappij J. & M. Velge, en haar solidiaire vennoten, de genaamden wijlen Velge Jules en diens zoon Velge Maurice, tweede geïntimeerde, solidair te horen veroordelen tot :

1 - betaling aan appellante van een bedrag van 66.000.- Belgische frank, bij wijze van sinds april 1966 vervallen pensioengelden, in hoofdsom, met aanwas van de gerechtelijke intresten, onder voorbehoud van verhoging tot beloop van de tijdens het geding vervallen termijnen ;

2 - storting bij een verzekeringsmaatschappij naar keuze van appellante van een kapitaal dat nodig zal zijn tot uitbetaling aan haar persoon van een lijfrente ten bedrage van 6.000.- Belgische frank per maand, dit kapitaal vooralsnog geschat op 500.000.- fr, onder voorbehoud van aanpassing in de loop van het geding ;

Overwegende dat deze tweevoudige eis benaastigd wordt ter uitvoering van een op 27 februari 1943 tussen appellante Werdenberg en haar vroegere werkgeefster, de vennootschap onder gezamenlijke naam J. Randaxhe - Bally, afgesloten overeenkomst ; dat laatstgenoemde maatschappij, na haar wederoprichting op 1 juli 1958, sinds 17 februari 1966 haar activiteit onder de gewijzigde naam J. & M. Velge (eerste geïntimeerde) heeft voortgezet ;

Overwegende dat Mevrouw de Wwe J. Randaxhe, derde geïntimeerde, op verzoek van Vennootschap onder gezamenlijke naam J. & M. Velge en van genaamde Velge Maurice en Velge Jules, bij dagvaarding van 21 januari 1967, in tussenkomst en vrijwaring werd geroepen ; dat hetzelfde exploit (vordering tot tussenkomst en vrijwaring) appellante, oorspronkelijke aanlegster, ter kennisgeving werd betekend ;

Overwegende dat appellante vervolgens, bij exploit van 24 december 1970, Mevrouw Wwe Randaxhe, derde geïntimeerde, liet dagvaarden tot tussenkomst in de door eerstgenoemde - appellante Werdenberg - op 16 januari 1967 ingeleide oorspronkelijke vordering en tot :

1 - betaling van een bedrag van 342.000.- fr, totaal beloop van de sinds april 1966 vervallen maandelijkse pensioengelden van 6.000.- fr, met aanwas van de gerechtelijke intresten, onder voorbehoud van verhoging met de in de loop van het geding te vervallen termijnen ;

2 - storting bij een verzekeringsmaatschappij, naar de keuze van appellante, van een kapitaal dat nodig zal zijn tot uitbetaling aan haar persoon van een lijfrente ten bedrage van 6.000.- Belgische frank per maand, kapitaal vooralsnog geschat op 500.000.- fr, onder voorbehoud van aanpassing tijdens het geding ;

Overwegende dat de eerste rechter de vorderingen van appellante als niet gegrond afgewezen, de eis tot tussen-

komst en vrijwaring van derde geïntimeerde Wwe J. Randaxhe zonder voorwerp verklaard heeft ;

Overwegende dat appellante tot hervorming van het bestreden vonnis en inwilliging van haar hoofdvordering concludeert, onder handhaving van haar thesist dat de basisovereenkomst van 27 februari 1943 een verbintenis tot uitbetaling van pensioengelden inhoudt, waarvan de solidaire tenuitvoerlegging de partijen Velge, eerste en tweede geïntimeerden, ten laste valt ;

dat laatstgenoemden, volledig aanleunend bij de motivering van de eerste rechter, in hoofdvordering tot bevestiging van het bestreden vonnis concluderen ; dat zij subsidiair de doelstelling van hun vordering tussenkomst-vrijwaring tegen derde geïntimeerde benaastigen, onder verwijzing naar hun conclusie vóór de eerste rechter ;

dat derde geïntimeerde, Wwe Randaxhe, in hoofdvordering tot afwijzing van het hoger beroep, subsidiair tot de niet-gegrondheid van de tegen haar ingestelde vordering tussenkomst-vrijwaring concludeert, en in nog meer ondergeschikte orde aanstuurt op bewijslevering van het feit dat de verbintenis tot uitbetaling van het pensioen aan appellante door de maatschappij Velge, eerste geïntimeerde, volledig werd overgenomen ;

Overwegende dat geen aanleiding bestaat tot acteverlening aan Velge Maurice van wat hij verkeerdelijk voorstelt als gedingshervatting in naam van wijlen zijn vader Velge Jules, die op 30.3.1966, d.i. vóór het instellen van onderhavige rechtspleging overleden is en van wie hij de rechten en verplichtingen overnam ;

II. Wat de ontvankelijkheid van de hoofdvordering betreft in zover gericht tegen geïntimeerde onder 2, Velge Maurice

Overwegende dat geïntimeerden onder 1 en 2 in hun conclusie voor de eerste rechter, waarnaar ze in hun huidige besluitschrift verwijzen, ten onrechte de ontvankelijkheid van de hoofdvordering aanvechten in zover gericht tegen Velge Maurice qua medevennoot in de maatschappij J. & M. Velge (eerste geïntimeerde) en in eigen naam, stellende dat luidens artikel 2 van de vennootschappenwet laatstgenoemde maatschappij een zelfstandige, van die der vennoten onderscheiden rechtspersoonlijkheid uitmaakt ; dat, waar de hoofdvordering tegen Velge Maurice, 2de geïntimeerde, enkel is gericht in diens hoedanigheid van solidaire medevennoot in de schoot van de sub 1 geïntimeerde vennootschap onder gemeenschappelijke naam, en waar de afzonderlijke rechtspersoonlijkheid van de vennootschap en haar vennoten de gelijktijdige dagvaarding van laatstgenoemden in een zelfde procedure, aan de zijde van de betrokken vennootschap niet verhindert, vooral niet bij de vennootschappen onder firma – zoals hier – waar elk der vennoten in beginsel samen met de firma voor het geheel aansprakelijk is (art. 17 Vennootschappenwet), de niet-ontvankelijkheid ten aanzien van Velge Maurice verkeerdelijk werd opgeworpen ;

III. Wat het rechtskarakter van de omstreden verbintenis betreft

Overwegende dat appellante de eerste rechter met goede reden ten grieve duidt de bij bevestigingsbrief van 27 februari 1943 vastgestelde verbintenis als een met schenking gelijkstaande vrijgevigheid te hebben omschre-

ven ; dat deze kritiek in het licht van de voorliggende beoordelingsgegevens en de hieruit blijken de feiten toedracht verantwoord voorkomt ;

dat kwetsieuze brief uitdrukkelijk de verbintenis inhoudt tot het vestigen van een jaarlijks pensioen ten gunste van appellante, bij wijze van beloning voor in de loop van haar zeventienjaar lange (zie getuigschrift 15 februari 1941) tewerkstelling bij de firma J. Randaxhe-Bally gepresteerde goede en loyale diensten ; dat dergelijke pensioenvestiging, uiteraard, met het begrip schenking of hiermede gelijkgestelde vrijgevigheid onverenigbaar is ;

dat de ter aanvechting van de bevestigingsbrief van 27 februari 1943 door geïntimeerden 1 en 2 aan de hand van artikelen 1338 en 1339 Burgerlijk Wetboek ontwikkelde argumentatie derhalve zowel feitelijk als rechtens faalt ;

Overwegende dat deze zienswijze wordt gestaafd door de vaststelling dat bedoelde brief :

1 – uitgaat van en ondertekend is door wijlen Jean Randaxhe, toenmalig vennoot-zaakvoerder van de maatschappij onder gemeenschappelijke naam J. Randaxhe-Bally, door wiens enkele handtekening deze firma hoofdelijk en voor het geheel van de onderschreven verbintenis aansprakelijk was (art. 17 Vennootschappenwet) ;

2 – gericht is tot "Messieurs les Associés de la firme J. Randaxhe-Bally ou à leurs successeurs de droit ou de fait" ;

3 – in volgende bewoording is gesteld : "Pour la bonne règle je vous confirme par la présente..... zie brief van 27 februari 1943 tot en metque j'ai réalisées pour notre firme" ;

4 – hiermede de aanvankelijke in februari 1941 door wijlen J. Randaxhe uit naam van de firma Jean Randaxhe-Bally t.o.v. appellante gecontracteerde verbintenis bevestigt (...je vous confirme... l'engagement pris par moi en février 1941 au nom de la firme..., zie zoëven geciteerde brief), aanvankelijke verbintenis die zelf naar eis van recht blijkt uit het niet aangevochten getuigschrift dat op 15 februari 1941 door dezelfde J. Randaxhe ten behoeve van appellante bij gelegenheid van haar uitdiensttreding werd uitgebracht en uit de haar sindsdien door voornoemde firma uitgekeerde pensioengelden (3.000 fr per maand) waarvan de materialiteit ter zake vaststaat ;

5 – de continuïteit van het bedongen pensioen waarborgt, ook in geval van dienstneming van appellante bij meergenoemde firma, mits onderbreking van uitbetaling tijdens de duur van de tewerkstelling, en behoudens het niet verwezenlijkte geval van indiensttreding bij een andere onderneming zonder toestemming van de firma ;

6 – de naleving van deze uit naam van de firma J. Randaxhe-Bally gecontracteerde verbintenis tot pensioenuitbetaling uitdrukkelijk als last voor de firma bedingt en aan alle rechtsopvolgers van de medevennoten van wijlen J. Randaxhe dwingend oplegt (zie de tekst : "La présente obligation étant une charge librement acceptée par moi au nom de notre firme, il est donc entendu qu'elle sera reprise par tous les successeurs éventuels de ses associés actuels qui auront l'obligation etc...") ;

7 – in twee originelen en één afschrift werd opgesteld, met precisering dat deze drie exemplaren aan appellante Werdenberg door steller van de brief, wijlen J. Randaxhe, werden ter hand gesteld ;

Overwegende dat geïntimeerden sub 1 en 2 tevergeefs de aldus uitdrukkelijk bedongen pensioenvestiging – verbintenis onder bezwarende titel – als "fictief" afwimpelen, voorwendend dat het pensioen 20 maanden na ontslagneming en 23 jaar vóór de pensioengerechtigde leeftijd van appellante is toegestaan, dat het een kapitalisatie van nagenoeg anderhalf miljoen vertegenwoordigt en "zonder voorgaanden in de geschiedenis van het bediendencontract in dit land";

dat het hier gaat om een contractuele verbintenis die meer bepaald in de wegens oorlogsomstandigheden vervroegde ontslagneming – in pleidooien niet omstreden feit – en in de bijzondere waardering voor de geleverde diensten, inclusief de succesrijke medewerking in een aantal zaken (zie boven aangehaalde tekst), een passende verklaring vindt;

IV. Ten aanzien van de volstreckte bevoegdheid van de ter zake kennismemende rechtsmacht

Overwegende dat vooraleer verder recht te doen, het Hof procesrechtelijk gehouden is tot voorafgaand onderzoek van zijn volstreckte bevoegdheid, met het oog op de verdere kennismeming van het geding in de huidige stand van de rechtspleging;

Overwegende inderdaad dat waar, eensdeels, appellante haar hoofdvordering fundeert op een conventionele verbintenis tot pensioenuitkering i.v.m. een tussen haar en de gewezen firma J. Randaxhe-Bally gesloten bediendenovereenkomst, waar, anderdeels, de vennootschap onder gezamenlijke naam "J. & M. Velge", deze verbintenis in eigen hoofde afwijst o.m. als zijnde "...zonder voorgaanden in de geschiedenis van de bediendenovereenkomst in dit land", terwijl uit wat voorafgaat blijkt dat de litigieuze verbintenis naar inhoud en bewoording de modaliteiten ter vervroegde beëindiging van een destijds tussen appellante en voornoemde maatschappij J. Randaxhe-Bally bestaande overeenkomst van verhuur van diensten regelt, de prejudiciële vraag rijst of het Hof van Beroep op dit ogenblik tot verdere kennisneming en behandeling van het geding bevoegd is;

Overwegende dat deze prejudiciële vraag moet worden getoetst o.m. aan de artt. 3 (Deel I), 580,662, 663 (Deel III) van het Gerechtelijk Wetboek; dat partijen hierover niet hebben geconcludeerd;

Om die redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der Wet van 15 juni 1935;
Ontvangt het hoger beroep;
Alvorens verder recht te doen, beveelt de heropening van de debatten;
Houdt de kosten aan.

NOOT—De verbintenis tot het uitkeren van een speciale vergoeding of van een buitenwettelijk pensioen aan een lid van de raad van beheer, aan een werknemer, aan een medewerker, wordt vaak geanalyseerd als een natuurlijke verbintenis die in een burgerlijke verbintenis wordt omgezet. Zie daarover o.m.: Hof Brussel, 23 oktober 1964, *J.T.*, 1964, 122, en *J.C.B.*, 1965, 21; Cass., 22 september 1966, *Par.*, 1967, I, 79, en na verwijzing Hof Brussel, 28 februari 1968, *Par.*, 1968, II, 155; Hof Parijs, 8 november 1968, *D.*, 1969, Somm., 17; Kh. Brussel, 6 mei 1971, *J.C.B.*, 1971, 661.

Arbrb. Antwerpen, 19 juni 1972, *R.W.*, 1972-73, 1722, heeft

zich onbevoegd verklaard om kennis te nemen van de eis van een werknemer tegen de werkgever tot uitkering van een buitenwettelijk pensioen dat na het beëindigen van de arbeidsovereenkomst bij wijze van uitvoering van een natuurlijke verbintenis werd toegekend.

ARBEIDSHOF TE BRUSSEL

9e KAMER – 13 DECEMBER 1973

Voorzitter: de h. Geysen

Raadsheren: de hh. Huysemans en Cromphout

Substituut-generaal: de h. Keereman

Advocaat: mr. Claeys

Werkloosheid—Recht op uitkeringen—Jonge werknemers—Werkdagen—Begrip—Inschrijving als werkzoekende.

Het begrip werkdagen in art. 124 K.B. 20 dec. 1963 is minder ruim dan het begrip arbeidsdagen in de artt. 118 tot en met 122 van hetzelfde besluit. Het betekent de dagen die over het algemeen aan arbeid worden besteed, in tegenstelling met de zondagen en wettelijke feestdagen.

De dagen dat betrokkene als werkzoekende de controle volgde komen in aanmerking voor de berekening van de vereiste 75 werkdagen, zonder dat een nieuwe aanvraag nodig is.

R.V.A. t/ Hermans

(...)

Ten aanzien van de toepassing van artikel 124 in zijn derde vereiste dient aangestipt dat deze bepaling stelt dat jonge werknemers gerechtigd zijn op werkloosheidsuitkering wanneer: 3° zij vóór hun aanvraag om uitkering gedurende ten minste 75 werkdagen (de Franse tekst zegt: jours ouvrables) arbeid in loondienst hebben verricht of als werkzoekende ingeschreven geweest zijn".

De in dit artikel gebruikte notie "werkdagen" dekt niet het begrip "arbeidsdagen" zoals gebruikt in de artikelen 118 tot en met 122 en ook nog in lid 4 van hetzelfde artikel 124 van gezegd koninklijk besluit.

In artikel 121 wordt de notie "arbeidsdagen" omschreven als zijnde die dagen waarvoor inhoudingen voor sociale zekerheid op de uitbetaalde lonen gedaan werden; deze notie is ruimer dan het begrip "werkdagen".

Het begrip "werkdagen" betekent immers dagen die over het algemeen aan arbeid worden besteed, in tegenstelling met de zondagen en wettelijke feestdagen (Cass., 18 december 1969, *J.T.*, 1970, 173).

Door te stellen dat de jonge werknemer in de referteperiode moet bewijzen dat hij gedurende 75 werkdagen arbeid in loondienst heeft verricht, dienen in casu zowel de zondagen als de betaalde feestdagen (1 en 11 november 1972) uit de berekening geweerd te worden.

In de gestelde periode gaande van 1 september 1972 tot en met 26 november 1972, zijn er aldus 26 + 26 + 20 = 72 werkdagen, tijdens welke geïntimeerde arbeid in loondienst heeft verricht.

De regel, voorgehouden door appellant, in zover hij toepasselijk gemaakt wordt op de voorwaarden gesteld voor jonge werknemers bij artikel 124, lid 1, is strijdig met de tekst van de wet en derhalve te verwerpen.

Terecht nochtans besluit appellant dat er slechts 72 dagen arbeid in loondienst bewezen werden en geen 75, en dat de eerste rechter ten onrechte de 87 kalenderdagen in aanmerking genomen heeft.

Opgemerkt zij dat uit het administratief dossier zelf, namelijk uit het tijdig ingediende stuk C 109, blijkt dat geïntimeerde ingeschreven is als werkzoekende op 28 november 1972; anderzijds blijkt ook dat zij zich vanaf deze datum geregeld op de werklozencontrole had aangeboden zoals aangetoond wordt bij de C 36 neergelegd in eerste aanleg.

Krachtens artikel 190, lid 1, 3°, van hetzelfde koninklijk besluit, had de directeur alvorens zijn beslissing te treffen, moeten nagaan of geïntimeerde sedert de datum van haar aanvraag regelmatig de stempelcontrole had gevolgd, waardoor vast kwam te staan, dat zij haar inschrijving als werkzoekende behouden had, zoals volgt uit artikel 28 van het Ministerieel Besluit van 4 juni 1964.

Door dit behoud blijft betrokkene aanspraak maken op de uitkeringen in het raam van artikel 124, zolang zij als werkzoekende regelmatig de stempelcontrole volgde, zonder dat ten deze een nieuwe aanvraag noodzakelijk was, zoals bepaald bij artikel 190, lid 1, 3° voormeld.

Op 1 december 1972 is nu de toestand van betrokkene als volgt: 72 werkdagen bewezen arbeid in loondienst op 28 november 1972 + 3 dagen inschrijving als werkzoekende = 75 dagen in de zin van artikel 124, lid 1 - 3°.

Vanaf 1 december 1972 is geïntimeerde derhalve gerechtigd op de werkloosheidsuitkeringen, derwijze dat de directoriale beslissing in deze zin dient gewijzigd te worden.

(...)

ARBEIDSHOF TE GENT AFDELING BRUGGE

4e KAMER - 22 JANUARI 1974

Voorzitter : de h. Broeckx

Substituut-generaal : de h. Colaes

Advocaat : mr. Arnou

Pensioen zelfstandigen—Kennisgeving van administratieve beslissing—Ogenblik—Vordering ter bestrijding van de beslissing—Vervaltermijn—Berekening.

Art. 32 Ger.W., dat de toezending van gerechtelijke akten betreft, is niet toepasselijk op de kennisgeving van een administratieve beslissing, zoals bedoeld in art. 41 van het K.B. nr. 71 van 10 november 1967.

Die kennisgeving geschiedt op het ogenblik van de aanbidding van het aangetekend stuk op de woonplaats van de geadresseerde, en bij dezès afwezigheid geldt het achterlaten in zijn bus van het bericht van aanbidding als kennisgeving. In dit laatste geval wordt het tijdstip van kennisgeving niet bepaald door de afbaling op het postkantoor, tenzij de geadresseerde het bewijs levert dat hij ten gevolge van overmacht in de onmogelijkheid verkeerde het aangetekend stuk binnen de maand af te halen.

De berekeningswijze van de vervaltermijn, binnen welke de vordering ter bestrijding van de administratieve

ve beslissing moet worden ingesteld, wordt wel door de regels van het Gerechtelijk Wetboek beheerst.

Procureur-generaal t/ Vincart en RSZV

Overwegende dat de kennisgeving van de administratieve beslissing, zoals bepaald door artikel 41 van het Koninklijk Besluit nr. 72 van 10 november 1967, zoals gewijzigd bij de Wet van 9 juni 1970, betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen, een "administratieve handeling" betreft, welke tot doel heeft de beslissing een onaanvechtbaar karakter te geven;

Dat deze "kennisgeving" het stadium van de eigenlijke rechtspleging voorafgaat, aangezien het rechtsgebeding slechts geopend wordt door de inleidende vordering, in casu, door de neerlegging van het verzoekschrift ter griffie van de Arbeidsrechtbank (artikel 12, lid 2, van het Gerechtelijk Wetboek);

Overwegende dat de term kennisgeving (notification), zoals vervat in artikel 32 van het Gerechtelijk Wetboek, ter zake geenszins toepasselijk kan zijn, daar deze definitie een toezending betreft van een "akte van rechtspleging" (acte de procédure), terwijl het in casu gaat om de toezending van een "administratieve rechtshandeling" (confer: tekst artikel 3 - artikel 85 - bijvoegsel Gerechtelijk Wetboek - overgenomen door artikel 41 van het Koninklijk Besluit nr. 72);

Overwegende dat het nochtans noodzakelijk is te weten op welk ogenblik de kennisgeving voltrokken is, omdat deze bepalend is voor de *aanvang* van de vervaltermijn, binnen welke de vordering, ter bestrijding van de administratieve beslissing, voor de arbeidsrechtbank moet worden ingesteld;

Dat het tijdstip van de eigenlijke kennisgeving, noch in de bijzondere wetgeving betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen wordt bepaald, noch uit enige bepaling van het Gerechtelijk Wetboek kan worden afgeleid, zodat het overeenkomstig de algemene rechtsbeginselen dient geïnterpreteerd;

Overwegende dat de administratieve rechtspraak aanneemt dat de termijn binnen welke een administratieve beslissing kan worden bestreden, aanvangt door "de aanbidding" van het aangetekend schrijven (Raad van State nr. 9.678 en nr. 14.949);

Dat zelfs de "kennisgeving" (notification), waarvan sprake in het Gerechtelijk Wetboek, zoals uitgewerkt in artikel 46 van dit wetboek, eveneens geschiedt ingevolge terhandstelling "tegen een ontvangstbewijs", hetzij aan de woonplaats van de geadresseerde, hetzij aan het politietocommissariaat, de burgemeester of zijn gemachtigde;

Dat zulks a fortiori het geval is voor elke "betekening" per deurwaarder, welke eveneens geschiedt bij de afgifte tegen ontvangstmelding (artikelen 33 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek);

Overwegende dat, aannemen dat het toevertrouwen van het stuk door de administratie aan het postkantoor voor verdere bestelling, de kennisgeving zou doen voltrekken en derhalve de aanvangsdatum van de vervaltermijn zou determineren, strijdig is met deze rechtsbeginselen;

Dat zulks bovendien zou blijk geven van gemis aan realiteitszin, daar het kan gebeuren dat de zending, ofwel meer dan een maand nadien, hetzij in geval van verlies, helemaal niet, besteld wordt;

Overwegende dat derhalve moet worden besloten dat de "kennisgeving" geschiedt op het ogenblik van de aanbidding van de zending op de woonplaats van geadresseerde ;

Dat bij afwezigheid van geadresseerde, het achterlaten in diens postbus van het bericht van aanbidding van het ingeschreven poststuk, overeenkomstig artikel 80, paragraaf 1 van het Ministerieel Besluit van 12 januari 1970, houdende reglementering van de postdienst, als kennisgeving geldt ;

Dat het in dit geval niet de afhaling op het postkantoor door geadresseerde is dat het ogenblik van de kennisgeving bepaalt, daar deze door weigering of onwil, de aanvang van de vervaltermijn willekeurig zou kunnen verhinderen, hetgeen tot volledige rechtsonzekerheid aanleiding zou geven ;

Dat alleen van dit laatste beginsel zou kunnen worden afgeweken, indien de geadresseerde het bewijs zou leveren dat hij ten gevolge van overmacht in de onmogelijkheid verkeerde de aangetekende zending op het postkantoor af te halen binnen de maand na het bericht van aanbidding ;

Overwegende dat de *berekeningswijze* van de vervaltermijn, in tegenstelling met het ogenblik van de kennisgeving, wel beheerst en geregeld wordt door de regelen van het Gerechtelijk Wetboek ;

Dat krachtens artikel 48 van dit wetboek, de termijnen voor het verrichten van de proceshandelingen – in casu de inleidende vordering – onderworpen zijn aan de regels van dit Gerechtelijk Wetboek, tenzij de wet het anders bepaalt ;

Dat in casu, de bijzondere wetgeving inzake de pensioenregeling der zelfstandigen, geen afwijkende bepalingen desaangaande bevat, zodat de artikelen 52 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek toepasselijk zijn ;

Overwegende dat eerste geïntimeerde een fotocopie voorbrengt (bijlage aan stuk 9), waaruit blijkt dat de postbode pas op 18 december 1972 het bericht van aanbidding van het ingeschreven poststuk in zijn brievenbus, tijdens zijn afwezigheid, heeft achtergelaten ;

Dat de kennisgeving derhalve moet geacht worden slechts op 18 december 1972 te zijn geschied, zodat de vervaltermijn van dertig dagen slechts een aanvang nam op 19 december 1972 (artikel 52 van het Gerechtelijk Wetboek) ;

Overwegende aldus dat het inleidend verzoekschrift, neergelegd ter griffie van de Arbeidsrechtbank op 18 januari 1973, tijdig en ontvankelijk is.

(...)

NOOT—Voor de vroegere rechtspraak over de interpretatie van het begrip kennisgeving en de berekening van de termijn, zie H. PAS, "Rechtspraak – Geschillen inzake rust- en overlevingspensioenen ; gewaarborgd inkomen en tegemoetkomingen aan minder-validen", – *B.T.S.Z.*, 1974, 265-280.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

5e KAMER—29 MEI 1974

Voorzitter : mevr. M.M. Deloof

Openbaar ministerie : de h. E. Boone

Advocaten : mrs. A. Le Paige en L. Tricot

Koop—Schilderij—Waarborg van authenticiteit—Leveringsplicht—Nietigheid wegens bedrog of dwaling.

Verkoop van een schilderij, dat de koper, zonder het te laten expertiseren, een zestal weken in zijn bezit had gehad. Van het begin af waren partijen het eens over prijs en voorwerp ; de verkoper had de gegadigde attesten van herkomst uit een collectie ter hand gesteld, alsmede een kunstboek waarin de auteur, na andere stellingen uiteengezet te hebben, hypothetisch de mening opperde dat het schilderij van Bosch was. Na levering en betaling gaf de verkoper – die, zoals de koper wel moest weten, inzake authenticiteit niet bevoegd was – een verklaring die veeleer een aanvullend attest van herkomst blijkt te zijn.

Indien de authenticiteit van het schilderij uitdrukkelijk was gegarandeerd en aangetoond wordt dat het geen authentieke Bosch is, dan is er geen kwestie van dwaling, maar van een tekortkoming aan de leveringsplicht, op grond waarvan de koper de ontbinding kan vorderen.

Ten deze werd de authenticiteit niet gegarandeerd, maar kan er ook geen sprake zijn van bedrog of dwaling, daar geen kunstgrepen bewezen zijn, en de koper zich vergenoegde met de zekerheid dat het schilderij afkomstig was van een collectie waar het als van de hand van Bosch beschouwd werd.

Verrycke t/ Leys

Overwegende dat de eis, zoals geformuleerd in de inleidende dagvaarding strekte tot vernietiging van de verkoop van een schilderij van Jeroen Bosch "De beproevingen van Job", wegens dwaling en bedrog ;

Dat in conclusie eiser zijn vordering uitbreidt en in hoofddeel de verbreking van de koopovereenkomst vordert wegens niet-conformiteit van de geleverde schilderij met de gewaarborgde authenticiteit ; dat subsidiairlijk de vernietiging wegens dwaling en bedrog gehandhaafd wordt ;

Dt in beide gevallen de teruggave van de niet betwist betaalde prijs van 2.500.000 fr. geëist wordt tegen teruggave van de schilderij ;

Chronologie der feiten

Overwegende dat geen enkele schriftelijke overeenkomst noch kwijting noch zelfs briefwisseling de verkoop voorafgaand, tussen partijen of met de tussenpersoon, de heer Timmerman, in wiens zaal Iris, het schilderij te koop stond, voorgelegd wordt ; dat de eerste protestbrief dagtekent van 29 november 1973, terwijl de eindbetaling zou gebeurd zijn op 6 augustus 1973 ;

Dat eiser in de dagvaarding spreekt van verkoping "einde juli begin augustus" zonder enige precisering en zonder de data van betaling te vermelden ;

Dat eiser nochtans uit eigen boekhouding moet weten wanneer het schilderij hem afgeleverd werd met de documenten, en wanneer hij tot betaling overging ;

Dat bij gebrek aan tegenspraak verweerder dan moet geloofd worden wanneer hij in conclusie stelt :

– dat het schilderij van einde mei tot begin juli 1973 (zes weken werd er in pleitnota gepreciseerd) op zicht ten huize van de koper, eiser, bezorgd was ;

– dat begin juli (?) een afkorting (hoe groot ?) betaald werd en het saldo op 6 augustus 1973 ;

– dat een dubbele verklaring, gedagtekend 26 juni 1973 afgegeven werd (thans in het dossier van eiser), beide ondertekend door een zoon van de vorige eigenaar Max de Coninck, en luidende : "Je certifie que le tableau ci-dessus (ci-contre) est bien celui ayant appartenu à mon père Max de Coninck et ayant été exposé à Bordeaux. Diegem, getekend..." ;

Dat deze verklaring eigenhandig neergepend werd enerzijds nevens de fotoöpnahme (foto Puytoral) van het doek in het maandblad "Le Jardin des Arts" van augustus 1957, en anderzijds onder de reproductie van hetzelfde in het lijvig werk van Paul Lafond 1914 "Hieronymus Bosch. Son art, son influence, ses disciplines" ;

Overwegende dat deze oorsprongsbewijzen dus schijnen geleverd te zijn op het ogenblik van het afsluiten van de overeenkomst en bij de betaling van de afkorting ;

Dat het saldo zou betaald zijn op 6 augustus 1973, altijd door tussenkomst van de heer Timmerman, verkoper van de zaal Iris, en wel op dezelfde dag dat de verkoper een brief "Attest" dagtekende in Palamos (Spanje), waarin eiser thans een authenticiteitswaarborg wil zien, en luidende :

"6.8.1973 Palamos,

Attestation.

Je soussigné Jean-Pierre Leys habitant rue Robert Jones 61, 1180 Bruxelles, actuellement en Espagne, confirme par la présente avoir vendu à Mr. F. Verricke (sic) av. M. Thérèse à Anvers le tableau transposé sur toile "Les épreuves de Job" de Jérôme Bosch. Ce tableau provient de l'ancienne collection De Coninck. Dimensions 97×124. Signé—J.P. Leys" ;

Overwegende dat onmiddellijk dient opgemerkt dat het onmogelijk is dat het attest op 6 augustus 1973 te Palamos getekend, dezelfde dag te Antwerpen zou overhandigd zijn tegen de slotbetaling ;

Dat niet gezegd wordt of dit attest met de post rechtstreeks aan de koper gestuurd werd of door tussenkomst van de heer Timmerman, aan wie de betalingen schijnen gebeurd te zijn ; dat niet bepaald is of de betaling in specien of door bankcheque gebeurde ; dat er sprake is van een niet bepaalde commissie door de heer Timmerman van de verkoper genoten ;

Dat volgens brief van 8 december 1973, waartegen op dit punt geen protest, de betaling echter reeds einde juli plaats greep, in ieder geval vóór de aflevering van het litigieus attest ;

Overwegende dat eiser dus niet bewijst dat bedoeld attest een voorwaarde van de verkoping was zonder welke de verkoping niet zou gebeurd zijn, vermits er reeds akkoord was over de prijs en de zaak en de aflevering ervan gebeurd was en de volledige prijs betaald voordat het bijkomend attest van de eigenaar-verkoper ondertekend werd ;

Overwegende dat men zich afvraagt wat dan de bedoeling was van dergelijk attest en de draagwijdte ervan ; dat verweerder in pleidooi verklaarde te weten dat dergelijk attest dienstig was om het schilderij te laten verzekeren door de nieuwe eigenaar ;

Dat eiser bevestigt dat hij het schilderij liet verzekeren voor de aankoop prijs van 2.500.000 frank, doch de polis noch het verzekeringsvoorstel voorlegt ;

Dat het nochtans niet zonder belang was na te gaan wanneer het voorstel en de polis aangevraagd en getekend werden, en hoe het schilderij erin vereenzelvigd was :

"oeuvre van J. Bosch of toegeschreven aan J. Bosch, of oeuvre voortkomende van de collectie De Coninck, enz..." ;

Overwegende dat, zoals hierboven gezegd is, het slechts op 29 november 1973 is dat eiser aan de Galerie Iris (Timmerman) schreef dat bevoegde deskundigen en de verkopers van oude schilderijen het erover eens zijn dat het schilderij "De beproevingen van Job" verkocht als zijnde van de hand van J. Bosch in feite een oeuvre van Peter Huys is, terwijl de verkoper in zijn brief op het ogenblik van de verkoop verklaard had een J. Bosch te verkopen ;

Dat door schrijven van 8 december 1973 Timmerman, na de verkoper gecontracteerd te hebben, liet gelden :

1° dat de familie, in wier verzameling het schilderij had gestaan, het altijd beschouwd had als zijnde van J. Bosch ;

2° dat het schilderij voorkwam in het boek van P. Lafond over J. Bosch ;

3° dat het schilderij op zicht afgeleverd was einde mei 1973 ; dat een afkorting betaald werd begin juli en het saldo einde juli, zodat eiser alle gelegenheid had om het schilderij te laten expertiseren ;

4° dat eiser zelf een verzamelaar en kenner van schilderijen was ;

Overwegende dat door antwoordbrief van 18 december 1973 de raadsman van eiser dan voor het eerst aan verweerder zelf schreef en op de vernietiging van de verkoop gewezen werd op grond van het attest van herkomst van 6 augustus 1973 en het strijdig advies van een expert, specialist van Bosch, Mr. Hoogsteder van Den Haag ;

Dat zelfde raadsman kopie van deze brief stuurde aan de heer Timmerman, zijn brief van 8 december 1973 beantwoordend :

1) dat de gedachte van de familie die de verzameling had niets bewijst ;

2) dat het boek van Lafond van 1914 verouderd en voorbijgestreefd is ;

3) dat de koper vertrouwen schonk aan het attest van de verkoper ;

4) dat de koper niet bevoegd is voor oude schilderijen, maar slechts voor moderne kunst ;

Overwegende dat P. Timmerman dan op 28 december 1973 aan mr. Le Paige antwoordde ter aanvulling van zijn vorige argumentatie, dat eiser het boek van Lafond in zijn bezit had gekregen en dat dit boek een brede uiteenzetting gaf met verwijzing naar de toen reeds heftige controverse over het auteurschap van huidig verkochte schilderij ; dat verweerder in het boek zelf een attest van oorsprong door de zoon De Coninck heeft laten ondertekenen, enkel bevestigende dat deze schilderij, daar gereproduceerd, wel die was welke behoorde bij de collectie De Coninck van Diegem (blz. 53 en 54 van het boek) ;

Wat betreft de eis tot verbreking van de verkoping gesteund op het beweerd attest van authenticiteit

Overwegende dat eiser verwijst naar de – hier klassieke – leer van De Page, IV, nrs. 49 en 50, luidende :

Compl., IV, nr. 49 A/1° : "a) Lorsque l'authenticité a été expressément garantie et qu'elle est démontrée ne pas exister, ce n'est plus l'erreur qui devra être invoquée, mais le manquement à l'obligation de délivrance (Infra no. 50)" ;

Nr. 50, 4° : "Lorsque dans la vente d'une oeuvre d'art, l'authenticité de l'oeuvre a été *garantie* par le vendeur, il n'y a plus lieu d'invoquer l'erreur sur la substance... mais l'inexécution de la garantie conventionnelle... et la résolution et non la nullité de la vente..." ;

Overwegende dat eiser twee stukken voorlegt volgens welke het schilderij niet van de hand van J. Bosch is (certificaat van de heer W. Vanbeselaere, erehoofdconservator van het Koninklijk Museum van Schone Kunsten te Antwerpen en een van Professor V. Jole) ; dat hij subsidiairlijk de benoeming van een deskundige vraagt die de niet-authenticiteit zou moeten bevestigen ;

Overwegende dat deze expertise overbodig wordt indien men aanvaardt dat geen formele waarborg van authenticiteit gegeven werd ;

Overwegende dat geen officieel deskundig advies van authenticiteit met het schilderij gegeven of gevraagd werd ;

Dat men zich afvraagt of een gewone eigenaar, waarvan niet eens beweerd wordt dat hij een kenner of specialist is, uit eigen macht een waarborg van authenticiteit zou kunnen geven ; dat eiser die achteraf verschillende deskundigen-specialisten consulteerde, wellicht geen absolute waarde kon hechten aan de enkele vermelding van de auteur door de verkoper, wanneer dit schilderij inderdaad aan Bosch toegeschreven werd in verschillende publikaties ;

Overwegende dat in ieder geval vaststaat dat het litigieus attest geen deel uitmaakte van de koopvoorwaarden daar het niet gegeven werd met de aflevering van het schilderij op zicht, noch met de betaling van een afkorting maar zelfs *na* de betaling van het saldo ;

Overwegende dat integendeel bij het afleveren van het schilderij een waarborg van de *herkomst* van het schilderij gegeven werd door de zoon De Coninck die kon getuigen dat het schilderij in het boek van Lafond voorkomend en in "Le Jardin des Arts", werkelijk dat was hebbende deel gemaakt van de collectie van zijn vader, waaruit het genomen werd om geëxposeerd te worden in Bordeaux in 1957 ; dat deze verklaring voorkomt onder de foto met vermelding "J. Bosch, 'Les épreuves de Job' (Diegem, coll. De Coninck)", maar dat de zoon De Coninck er zich van onthoudt te verzekeren dat het schilderij wel zeker van Bosch is ;

Overwegende dat een noot van mr. Le Paige over het exemplaar van "Le Jardin des Arts" voornoemd wel deze authenticiteit van herkomst betwist : "... aan verschillende details kan men eventueel vaststellen dat deze schilderij niet dezelfde is als de verkochte (zie bijv. de man in de linkse hoek die aan zijn arm een manchet draagt in de foto en er geen heeft op de verkochte (volgens foto))" ;

Overwegende dat deze betwisting niet ernstig is omdat er nooit in de briefwisseling noch in het attest Vanbeselaere aan getwijfeld werd dat het schilderij geproduceerd in Lafond en in "Le Jardin des Arts" verkocht werd door de familie De Coninck (een tiental jaren terug ?) aan huidige verweerder en dat het dit zelfde schilderij is dat hij aan eiser verder verkocht ;

Dat de heer Vanbeselaere het mogelijk acht dat het schilderij na het boek van Lafond (1914) reeds in 1919 van paneel op doek werd getransposeerd zoals gezegd in de catalogus van de tentoonstelling van Bordeaux ; dat hij opmerkt dat dan bepaalde details overschilderd werden ; dat volgens hem zelfs na de foto van 1957 het schil-

derij grof en in hele partijen werd overschilderd, wat de waarde ervan verminderde, maar dat hij niet in twijfel trekt dat het wel over hetzelfde schilderij gaat ;

Overwegende dat het attest van 6 augustus 1973 niet alleen wegens zijn datum, maar ook volgens zijn inhoud nooit als een waarborg van het auteurschap kan beschouwd worden, maar veeleer als een bevestiging van de waarborg van herkomst : "...confirme avoir vendu le tableau transposé sur toile 'Les épreuves de Job' de Jérôme Bosch. Ce tableau provient de l'ancienne collection De Coninck. Dimension 97x1'24. Get. Leys" ;

Overwegende dat verweerder niet bevoegd was om een attest van authenticiteit betreffende het werk van Bosch te geven, daar hij geen deskundige was ; dat eiser zelf in conclusie toegeeft (blz. 6) dat "heden ten dage geen nuttig advies over authenticiteit van een schilderij kan gegeven worden door iemand die een loutere verzamelaar of kenner is ; ieder auteur heeft zijn specialisten die alleen bevoegd zijn om over authenticiteit een geautoriseerd advies uit te brengen" ;

Dat eiser dus geen absolute waarde kon hechten aan het attest van de verkoper hem nog afgeleverd *na* de verkoop en na afgifte van de attesten van de zoon van De Coninck ; dat het aanvullend attest van de verkoper geen herhaling was van de vorige omdat hij alleen kon verklaren dat het verkochte werk wel het doek was voortkomende van de collectie De Coninck, terwijl zoon De Coninck enkel kon verzekeren dat de *reproductie* in Lafond en "Le Jardin des Arts" wel reproducties waren van het schilderij hebbende aan zijn vader toebehoord en in Bordeaux geëxposeerd ;

Overwegende dat verweerder nog de gedrukte verkoopvoorwaarden van openbare veilingen van schilderijen zowel in België als in het buitenland voorlegt ; dat daar – behoudens in Frankrijk waar een speciaal regime is voor de commissaires-priseurs die deskundigen moeten zijn – er altijd een ontheffingsbeding wegens gebrek aan authenticiteit gestipuleerd is ; dat de verkoop wel kan teniet gedaan worden maar dan in een zeer korte tijdspanne, terwijl wij hier meer dan vier maanden moesten wachten voor de eerste reactie en dat de koper het schilderij gedurende zes weken thuis had kunnen bezichtigen en doen onderzoeken, hetgeen uitgesloten is bij een publieke veiling ;

Dat De Page in voetnoot 5 van nr. 49 in het Compl. reeds opmerkte : "Dans les ventes publiques d'objets d'art, il est toujours stipulé au catalogue qu'il ne sera admis après l'adjudication aucune réclamation de quelque nature que ce soit... c'est là une clause mettant les risques d'erreur à charge de l'acheteur et excluant conventionnellement tout risque du chef d'erreur substantielle... sans pareille clause les ventes publiques d'objets d'art seraient pratiquement impossibles" ;

Overwegende dat het hier niet over een publieke verkoping ging, zodat partijen uitdrukkelijk hadden kunnen bedingen dat een waarborg van authenticiteit geëist was, doch dat zij dan duidelijk en zonder dubbelzinnigheid had moeten gegeven worden ;

Dat het feit dat de koper het schilderij zes weken op zicht behield zonder het advies in te winnen van een specialist, wat hij toch gemakkelijk, zelfs te Antwerpen, kon doen, maanden later erop wijst dat het doek dat hij kocht in zijn gedachte wel toegeschreven was aan Bosch maar wellicht ook niet van hem was ;

Dat eiser niet beweert dat de prijs van 2.500.000 fr. niet een normale prijs was zelfs voor een Pieter Huys, zoals door zijn eerste expert geauthentificeerd; dat verweerder beweert dat de prijs voor een gewaarborgde J. Bosch, gezien de schaarste en de catalogering van al zijn oeuvre, minstens tien maal hoger zou liggen; dat eiser trouwens het doek zelf aangeboden zou hebben voor 15 miljoen en het slechts bij mislukking in zijn opzet is dat hij de verkoop wilde annuleren;

Dat eiser niet betwist het schilderij te hebben willen voortverkopen, doch niet bepaalt voor welke prijs;

Dat eiser bekent dat hij het schilderij dus met speculatieve doeleinden aangekocht heeft en dat het de eerste maal is dat hij oude kunst kocht, wat hij niet kende;

Overwegende dat het niet billijk zou zijn een bewijs van herkomst als waarborg van de authenticiteit van de hand van J. Bosch te doen gelden enkel en alleen omdat de koper in zijn verwachtingen ontgoocheld werd en dit terwijl hij moest weten dat zijn verkoper niet bevoegd was om meer dan de herkomst van het doek te waarborgen en des te meer daar hij door mededeling van het boek van Lafond, de aandacht van de koper vestigde op het feit dat er misschien wel een kans was dat het doek een echte J. Bosch was, maar dat dit heftig bekampt was – reeds in 1914 – door verschillende auteurs, die het dan toch aan een tijdgenoot toeschrijven;

Wat de eis tot vernietiging wegens bedrog en dwaling betreft

Overwegende dat de heer Vanbeselaere in zijn expertise zo ver gaat dat hij de mening oppert dat de koper grof bedrogen werd;

Dat hij echter uitgaat van de valse premisse dat het werk verkocht werd met de "schriftelijke garantie dat het van de hand van Bosch is", wat dient verworpen om bovenvermelde redenen;

Dat hij het ook tegen alle eerlijkheid in vindt dat aan de koper documenten voorgelegd werden die het werk aan Bosch toeschrijven en niet de latere werken die het verwerpen;

Overwegende dat het niet eens zeker is dat verweerder deze laatste werken kende; dat reeds opgemerkt werd dat verweerder geen specialist was, dat hij zelf het doek gekocht had enkele jaren terug uit de collectie De Coninck en dat hij slechts de herkomst uit die collectie kon bevestigen en doen bevestigen;

Overwegende dat door het overhandigen van het lijvig boek van P. Lafond waarop zoon De Coninck bevestigde dat het schilderij "De beproevingen van Job" er op voorkomende, wel dat van de collectie van zijn vader was dat te Bordeaux geëxposeerd werd, verweerder nogmaals slechts de herkomst van het doek wilde waarborgen zonder enige waarborg betreffende het auteurschap;

Overwegende dat Lafond inderdaad verschillende bladzijden wijdt aan een controverse volgens welke het schilderij van de collectie De Coninck, evenals een schilderij toebehorende aan het Museum van Douai, van Peter Huys zou zijn of van anderen, zelfs van P. Bruegel volgens Fierens-Gevaert; dat Lafond dan ook het advies van een zekere Gossard citeert, die wel zekere gelijkenissen vindt in het schilderij van Douai en sommige authentieke Bosch van erkende musea; dat Lafond dan in hypothetische vorm stelt dat de twee "Beproevingen van Job" *Waarschijnlijk* van J. Bosch zijn;

Si le tableau du musée de Douai et celui de la collection Max De Coninck, comme il est probable, sortent de la même main, c.à.d. de J. Bosch, si le monogramme et la date sont bien authentiques dans le dernier et nous n'avons pas de raison d'en douter 'Les Epreuves de Job' ... la version appartenant à M. Max De Coninck, datée de deux ans avant la mort du maître, serait alors une de ses dernières peintures.";

Overwegende dat het overhandigen van dit boek van Lafond dus geenszins als een bedrieglijk maneuver kan beschouwd worden om de koper te verschalken en de authenticiteit van de hand van J. Bosch te bewijzen, vermits de auteur slechts zeer aarzelend een stelling verdedigt na herhaaldelijk andere opvattingen in detail weergegeven te hebben;

Dat eiser uit deze mededeling wel kon verstaan dat hij een waardevolle schilderij kocht, door zekere auteurs aan J. Bosch zelf toegeschreven, door anderen aan een van zijn navolgers, misschien Peter Huys, zoals thans door eiser wordt beweerd, en dat de waarde had die hij eraan besteedde;

Overwegende dat alle andere bewijzen slechts een bevestiging zijn van de catalogus Lafond;

Dat de heer Vanbeselaere wel opmerkt dat P. Fierens in 1954 in het tijdschrift "Les arts plastiques. Le fantastique dans l'art belge de Bosch à Magritte", ook "Les épreuves de Job" uit de collectie De Coninck afbeeldt (afb. 3), maar uitdrukkelijk vermeldt als "toegeschreven aan Bosch";

Dat in het augustusnummer van "Le Jardin des Arts" in 1957 een bijdrage van Marcel Brion naar aanleiding van de tentoonstelling te Bordeaux "Les épreuves de Job" reproduceert met onderschrift "Jerôme Bosch. Les épreuves de Job. (Diegem – Coll. de Coninck)", gevolgd door de beschrijving van het doek zonder commentaar; het is op dit tijdschrift dat de zoon De Coninck ook een bijzondere waarborg van herkomst ondertekende;

Overwegende eindelijk dat het een feit is dat het doek te Bordeaux geëxposeerd werd in 1957, dat de catalogus dan vermeldt: "Hist. ancienne collection Max de Coninck (Diegem). Bibl. P. Lafond... Paris 1914; Fierens... Brux. 1954. Exp. Venise Biennale 1954 (hors catalogue)";

Dat het vreemd voorkomt dat de oud-conservator van Antwerpen alle competentie aan de inrichtster van de tentoonstelling ontzegt wanneer hijzelf nochtans verzocht werd aan deze expositie mee te werken;

Dat in elk geval de medegedeelde documenten niet vals waren en niets anders beoogden te bewijzen dan dat een schilderij verkocht werd toegeschreven aan Bosch, hebbende toebehoord aan de familie Max De Coninck en die recent nog te Bordeaux geëxposeerd werd en die nominatief gekend was in de iconografie van Bosch vanaf 1914 met gemotiveerde controverse nopens het auteurschap;

Dat verweerder aantoonde dat thans nog in een zeer recent Kunstwoordenboek "De Beproevingen van Job" van het Museum te Douai (van dezelfde betwiste hand als dat van de collectie De Coninck) nog altijd voorkomt als oeuvre van Bosch;

Overwegende dat er dan ook geen sprake kan zijn van bedrog;

Overwegende dat er evenmin sprake kan zijn van dwaling;

Overwegende dat de vernietiging wegens dwaling trouwens maar mogelijk is wanneer het gebrek aan authenticiteit zeker is en de authenticiteit niet gewaarborgd was (De Page, Compl., nr. 49 b): "Lorsque le défaut d'authenticité n'est pas démontrée avec certitude (authenticité discutée entre experts) la recevabilité du chef d'erreur ne pourra forcément pas aboutir", en "d) Il va de soi enfin que la recevabilité du chef d'erreur ne pourra pas aboutir lorsque le tableau n'a pas été vendu comme authentique ou l'a été aux risques et périls de l'acheteur..." ;

Overwegende dat de discussie tussen deskundigen breedvoerig uiteengezet is in Lafond ;

dat het exposeren van het schilderij in Venetië (1954) en te Bordeaux (1957) onder de lijst J. Bosch, de artikelen van Fierens-Gevaert en Brion, aantonen dat er nog onzekerheid heerst aangaande het auteurschap van het doek ; dat een hedendaagse namaking echter uitgesloten is en dat niet betwist is dat het doek minstens van een der tijdgenoten van Bosch is, alhoewel zeer gehavend door restauraties ;

Overwegende dat, zoals boven gezegd, de authenticiteit van de Boschfaktuur niet gewaarborgd werd (het doek is niet getekend), maar enkel de herkomst uit een bepaalde collectie waar het altijd toegeschreven werd aan Bosch ;

Overwegende dat eiser niet bewijst – integendeel – dat hij van de hand van Bosch zou moeten zijn, een voorwaarde van de verkoping maakte, zonder welke hij niet zou gekocht hebben ;

Dat door het zich laten toevertrouwen op zicht gedurende zes weken en doen afleveren van een attest van de zoon van Max De Coninck en van verweerder zelf, eiser getoond heeft dat hij wel bewust was dat de overeengekomen prijs deze was voor die bepaalde schilderij, hem afgeleverd en waarvan hij de authenticiteit niet eens liet nazien door de Antwerpse experts die hij later consulteerde, zich vergenoegend met de zekerheid dat het schilderij afkomstig was van een bepaalde collectie waar het beschouwd werd als van de hand van Bosch en in die voorwaarden herhaaldelijk beschreven en geëxposeerd, zodat zelfs indien de attesten van Vanbeselaere en Hoogsteder (niet voorgelegd), waarvan sprake, 100 % zekerheid zouden verschaffen – quod non – er nog geen dwaling zou bewezen zijn in hoofde van eiser betreffende de substantiele hoedanigheid van het gekochte ;

Om die redenen,

De Rechtbank,

Gehoord in openbare terechtzitting van 20 mei 1974 het schriftelijk gegeven overeenkomstig advies van de heer E. Boone, Eerste Substituut van de Procureur des Konings ;

Rechtdoende op tegenspraak ;

Alle andere en tegenstrijdige conclusies verwerpende ;

Verklaart de vordering ontvankelijk, doch ongegrond ; dienvolgens wijst eiser ervan af en veroordeelt hem tot de kosten van het geding.

NOOT—Vgl. JACQUES GHESTIN, "Nullité pour erreur sur la substance : nullité portant sur une qualité convenue ; distinction avec la résolution pour inexécution", noot onder Cass. fr., 4 juli 1973, D., 1974, 538.

ARBEIDSRECHTBANK TE OUDENAARDE

3e KAMER – 17 JANUARI 1974

Voorzitter : de h. Robeys

Rechters : de hh. De Vriendt en Veys

Substituut-arbeidsauditeur : de h. Van Boeckhout

Advocaat : mr. Van Hecke

Werkloosheid—Recht op uitkeringen—Toekenningsvoorwaarden—Administratieve sancties—Interpretatie art. 196 K.B. 20 december 1963.

De administratieve sanctie van art. 196 van het K.B. van 20 december 1963 heeft een betugelend karakter, zodat bij de interpretatie ervan de beperkende uitlegtingsregelen van het strafrecht moeten worden toegepast. De vaststelling van het feit "een onjuist stuk te hebben gebruikt" is niet voldoende om de toepassing van de sanctie te rechtvaardigen wanneer uit de omstandigheden niet blijkt dat dit is gebeurd "ten einde uitkeringen te ontvangen".

Laemont t/ R.V.A.

(...)

Het beroep van de eisende partij strekt er enkel toe de sanctie van uitsluiting die haar is opgelegd bij toepassing van artikel 196 van het Koninklijk Besluit van 2 december 1963 teniet te doen. De eisende partij verwijst naar de tekst van voormeld artikel 196 om hieruit te besluiten dat de in dit artikel gestelde sanctie enkel kan toegepast worden op de werkloze, die onjuiste documenten heeft overgelegd, "ten einde" uitkeringen te ontvangen waarop hij geen recht heeft ; ook de andere overtredingen, door dit artikel betugeld en namelijk een vals stempelmerk te hebben gemaakt of gebruikt, vereisen een bedrieglijk opzet. Tevens wordt verwezen naar de tekst van artikel 261, 5°, van hetzelfde koninklijk besluit dat enkel sancties stelt tegen werklozen, die "wetens en willens gebruik maken van onjuiste stukken". Tenslotte wordt een nieuw te gebruiken formulier overgelegd, waaruit blijkt dat het uitbetalend organisme voortaan de "datum waarop het arbeidsregime van kracht is", dient in te vullen en niet meer de werkgever ; dit zonder twijfel om vergissingen te beletten, waartoe de opstellingswijze van het vroeger formulier aanleiding gaf.

De verweerder meent dat het materieel feit een onjuist stuk te hebben overgelegd voldoende is om de toepassing der sanctie te rechtvaardigen. De werkloze is verantwoordelijk voor elk stuk ook zonder zijn tussenkomst opgesteld en zulks wordt door de rechtspraak bevestigd.

Uit de stukken blijkt dat de werkgever van de eisende partij een C 4.8, die hem laattijdig door het uitbetalend organisme werd overgemaakt, onjuist heeft ingevuld. Door het invullen van het loonbedrag, geldend op het ogenblik dat het formulier werd opgesteld en niet op dat waarop de werkloosheidsuitkeringen dienden berekend, werden deze aan een te hoge code uitbetaald. Noch de goede trouw van de werkgever, noch deze van de werkloze worden in twijfel getrokken.

Men dient met de verwerende partij aan te nemen dat het noodzakelijk is om zijn diensten normaal te doen functioneren dat de eisende partij verantwoordelijk blijft voor de documenten, zelfs zo deze buiten haar tussen-

RECHTSPRAAK IN KORT BESTEK

Hof van Cassatie (2e Kamer), 6 mei 1974

Huwelijksvermogensstelsels—Echtgenoot wegens een ongeval persoonlijk schuldeiser van de andere—Verhaal op dezes persoonlijke goederen vóór de ontbinding van de gemeenschap—In de rechten getreden arbeidsongevallenverzekeraar.

Voor de Correctionele Rechtbank te Luik stelde La Belgique Industrielle zich burgerlijke partij tegen Ronchaine om van deze terugbetaling te bekomen van de bedragen die zij als arbeidsongevallenverzekeraar ten gunste van zijn echtgenote uitgekeerd had. Het vonnis van 11 oktober 1973, dat de vordering, voor zover zij betrekking heeft op de periode tijdens welke er tussen de echtgenoten Ronchaine-Geurts gemeenschap van goederen bestaat, ongegrond verklaart, op grond dat de verzekeraar in werkelijkheid op dit ogenblik tegen de gemeenschap van de echtgenoten optreedt en aldus onverdeelde goederen van de verzekerde zijn bedoeld, wat strijdig is met het begrip van verzekering zelf, en dat niet kan worden aangenomen dat de verzekeraar aldus indirect van de verzekerde de vergoedingen kan terugkrijgen die hij haar heeft uitbetaald, wordt om de volgende redenen vernietigd :

"Overwegende enerzijds dat eiseres, arbeidsongevallenverzekeraar, haar rechtsovereenkomst enkel en alleen tegen verweerder heeft ingesteld ; dat zij anderzijds in de rechten was getreden die de echtgenote van verweerder bezat tegen hem, nadat hij aansprakelijk werd gesteld voor de schade die aan zijn echtgenote door het ongeval in kwestie werd veroorzaakt ;

"Overwegende dat, hoewel krachtens artikel 1478 van het Burgerlijk Wetboek een van beide echtgenoten, die persoonlijk schuldeiser is van de andere, na het voltrekken van de verdeling, zijn schuldvordering verhaalt op het aandeel dat de andere echtgenoot in de gemeenschap is te beurt gevallen of op diens persoonlijke goederen, daaruit niet volgt dat de echtgenoot-schuldeiser tevoren de betaling ervan niet kan vorderen op de persoonlijke goederen van de echtgenoot-schuldenaar ;

"Overwegende derhalve dat, door de rechtsovereenkomst van eiseres thans ongegrond te verklaren, op grond dat de gemeenschap tussen verweerder en zijn echtgenote niet ontbonden is, het bestreden vonnis zijn beslissing niet wettelijk rechtvaardigt."

(Eerste voorzitter : de h. Louveaux—Raadsheer-verslaggever : de h. Legros—Advocaat-generaal : de h. Velu—Advocaat : mr. Fally—In de zaak : La Belgique Industrielle t/ Ronchaine).

Hof van Cassatie (2e Kamer), 22 juli 1974

Onderzoeksgerechten—Samenstelling—Rechten van de verdediging.

Een tegen verdachte verleend bevel tot aanhouding werd herhaaldelijk gehandhaafd door de raadkamer, wier beschikking steeds in hoger beroep bevestigd werd. Tegen zulke bevestiging, door de kamer van inbeschuldiging van het Hof van Beroep te Gent op 4 juni 1974 uitgesproken, voert verdachte een uit de schending van de rechten van de verdediging afgeleid middel aan, op grond dat de rechters blijk hebben gegeven van vooringenomenheid tegen verdachte, wat tot uiting kwam in uitlatingen van de voorzitter ter terechtzitting, en ook voortvloeit uit het feit dat op opeenvolgende beslissingen in dezelfde zin werden uitsgesproken door dezelfde magistraten van de raadkamer of van de kamer van inbeschuldigingstelling, en daarbij telkens aange-

komst worden ingevuld of overhandigd aan het uitbetalingsorganisme. Het is derhalve billijk dat haar sancties worden opgelegd die bestemd zijn om de schadelijke gevolgen van de begane fouten te herstellen en derhalve eerder een burgerrechtelijk karakter hebben.

Wanneer een dergelijke sanctie echter een betugelend karakter heeft en niet strekt tot de herstelling der geleden schade, maar om de werkloze, die een overtreding wenst te begaan, af te schrikken, is het duidelijk dat bij de interpretatie van de wettekst, die deze sanctie oplegt, de uitleggingsregelen, geldend in het strafrecht, dienen te worden toegepast (HORION, *Nouveau précis de droit social belge*, nr. 7, blz. 31).

Het is duidelijk dat het toegepaste artikel 196 van het Koninklijk Besluit van 21 december 1963 dit karakter heeft, zoals dit artikel een uitsluiting van het recht op werkloosheidsuitkeringen van minstens dertien weken voorziet (bij herhaling 52 weken) voor een werkloze, die een vals stempelmerk heeft gemaakt, een nagemaakt merk heeft gebruikt of onjuiste documenten heeft voorgelegd, ten einde uitkeringen te ontvangen, waarop hij geen recht heeft. Men kan de verwerende partij en de door haar aangehaalde rechtspraak niet volgen, omdat deze voorhoudt dat het materieel feit "dergelijk onjuist stuk te hebben gebruikt", waardoor hij het voordeel bekamt van werkloosheidsuitkeringen waarop hij geen recht heeft, voldoende is om het toepassen van de sanctie te rechtvaardigen. De door de eisende partij vooropgestelde interpretatie en namelijk dat de tekst enkel bedoelt een sanctie op te leggen aan degene die een onjuist document gebruikt "met de bedoeling werkloosheidsuitkeringen, waarop hij geen recht heeft, te bekomen", komt minstens even zinvol voor. Men kan moeilijk begrijpen dat de wetgever iemand wenst af te schrikken een bepaalde daad te stellen, als deze voor zijn rekening en buiten zijn weten door andere personen normalerwijze gesteld wordt. Zelfs zo er twijfel bestaat in de uitlegging van deze tekst, dient deze ter zake te geschieden met de toepassing van de in het strafrecht geldende regel "in dubio mitius interpretandum est" (HAUS, *Principes généraux du droit pénal belge*, editie 1874, nr. 147, blz. 97).

Het beroep, zoals beperkt, komt derhalve gegrond voor.
(...)

NOOT—Dit vonnis wijkt af van een nagenoeg vaste rechtspraak. In bijna alle gevallen werd beslist dat de sanctie van art. 196 K.B. 20 december 1963 moest worden toegepast zonder het bewijs van bedrieglijk opzet te leveren. Het materiële feit onjuiste documenten voor te leggen was voldoende om de sanctie op te lopen.

In zijn advies citeert de arbeidsauditeur enkele onuitgegeven arresten van het Arbeidshof te Luik, alsmede de uitspraken van de vroegere Commissie van beroep van 18 april 1962, *B.T.S.Z.*, 1964, 1130 en van 10 jan. 1969, *Arbeidsbl.*, 1969, 846. Zoals in het vonnis aangehaald, steunde men vooral op het verschil in formulering tussen de artt. 196 en 261 ; in dit laatste gaat het om "wetens en willens gebruik maken van onjuiste stukken".

Slechts in uitzonderlijke gevallen werd geconcludeerd dat de uitdrukking "ten einde uitkeringen te ontvangen" ook een bedrieglijk opzet vereiste. Het genoemd advies citeert twee onuitgegeven vonnissen. Onderhavige beslissing sluit zich aan bij deze o.i. juistere interpretatie.

Noteer dat het bedrieglijk opzet uiteraard moet bewezen worden in hoofde van de werkloze, ook wanneer de documenten door een derde (in casu de werkgever) worden ingevuld.

leund werd bij de vordering van het openbaar ministerie. Dit middel wordt met de volgende overwegingen verworpen :

"Overwegende dat in zoverre het middel het bestaan van vooringenomenheid afleidt uit uitlatingen van een magistraat op de terechtzitting, het op beweringen berust die geen steun vinden in de stukken waarop het Hof vermag acht te slaan ; dat het mitsdien feitelijke grondslag mist ;

"Overwegende ten slotte dat geen wetsbepaling verbiedt dat de magistraten van de onderzoeksgerechten die reeds uitspraak hebben gedaan over de bevestiging van het bevel tot aanhouding of over de handhaving van de voorlopige hechtenis, later opnieuw in laatstgenoemde aangelegenheid uitspraak doen, noch dat ze in hun beslissingen overwegingen uit de vorderingen van het openbaar ministerie overnemen en tot de hunne maken ; dat het middel in dit opzicht naar recht faalt".

(Voorzitter : Ridder Rutsaert—Raadsheer-verslaggever : de h. Versée—Advocaat-Generaal : de h. Duchalet—In de zaak : F. Devos).

NOOT—Zie over de samenstelling van de correctionele rechtbank : Cass., 1 december 1970, *R.W.*, 1971-72, 569 met noot van A. VANDEPLAS. De Nederlandse Wet van 26 oktober 1973 tot herziening van de bepalingen van het Wetboek van Strafvordering en inzonderheid art. 268 betreffende de samenstelling van de rechtbank op de strafzitting werd beknopt behandeld in *R.W.*, 1973-74, 1518-1519.

Hof van Cassatie (1e Kamer), 6 september 1974

Geding—Mededeling aan het openbaar ministerie—Advies.

Tegen een door de jeugdkamer van het Hof van Beroep te Brussel op 22 februari 1973 gewezen arrest, dat, beslissende over het verzoek van eiser tot het bekomen van de bewaking van zijn dochter, vermeldt dat het uitgesproken werd "gehoord de heer advocaat-generaal De Cant in zijn eensluidend advies in openbare zitting gegeven", voert eiser de schending aan van de rechten van de verdediging en van de artt. 721, 6°, 764 tot 767 en 1042 Ger.W., art. 302 B.W. en de artt. 11, 16, 58 en 62 van de Wet van 8 april 1965, op grond dat het advies schriftelijk moest gegeven worden, dat nergens melding gemaakt wordt van de omstandigheden waarom het terstond gegeven werd, en dat het onmogelijk is na te gaan wat de inhoud van het advies was en of het al dan niet eensluidend met de beslissing was. Het middel wordt om de volgende redenen verworpen :

"Overwegende dat uit het proces-verbaal van de terechtzitting van 24 januari 1973 en het arrest blijkt dat de heer advocaat-generaal De Cant gehoord werd in zijn eensluidend advies terstond in openbare zitting gegeven ;

"Overwegende dat artikel 766 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat het advies van het openbaar ministerie schriftelijk wordt gegeven, tenzij het wegens de omstandigheden van de zaak terstond op de zitting mondeling wordt uitgebracht ;

"Overwegende dat dit artikel niet bepaalt dat de omstandigheden waarom dit laatste gebeurt moeten worden vermeld ;

"Dat het openbaar ministerie deze omstandigheden vrij beoordeelt ;

"Overwegende dat het arrest vermeldt dat het advies van het openbaar ministerie eensluidend was ;

"Overwegende derhalve dat noch de wetsbepalingen in het middel aangeduid noch de rechten van de verdediging werden geschonden."

(Voorzitter : de h. de Vreese — Raadsheer-verslaggever : de h. Sury — Eerste advocaat-generaal : de h. Dumon — Advocaat : mr. A. Houtekier — In de zaak : M. t/ B.).

Hof van Cassatie (1e Kamer), 6 september 1974

Geneeskunst—Raad van Beroep van de Orde der Geneesheren—Wraking.

Bij arrest van 6 september 1974 heeft het Hof van Cassatie een voorziening verworpen van dokter Le Compte tegen een op 5 februari 1973 door de Raad van Beroep van de Orde der Geneesheren gewezen beslissing. De eerste vier middelen zijn dezelfde als die welke reeds verworpen zijn door Cass., 3 mei 1974, *R.W.*, 1974-75, 77, met conclusie van de procureur-generaal GANSHOF VAN DER MEERSCH en noot van JAN DE MEYER.

Hierna volgt de tekst met betrekking tot het vijfde en het zesde middel :

"Over het vijfde middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 23 en 43 van het koninklijk besluit nr. 79 van 10 november 1967,

doordat de beslissing uitspraak doet terzelfder tijd over de wraking van de leden van de Nederlandstalige raad van beroep van de Orde der geneesheren, betekend aan de voorzitter van deze raad op 24 november 1972 en 2 februari 1973 en over het hoger beroep gericht tegen de beslissing van de Provinciale Raad van West-Vlaanderen van 31 mei 1972,

terwijl de artikelen 23 en 43 van voormeld koninklijk besluit in de mogelijkheid voorzien om zich vóór elke verdere behandeling in cassatie te voorzien tegen de verwerping van de wraking :

Overwegende dat artikel 23 van het koninklijk besluit nr. 79 van 10 november 1967, hetwelk de mogelijkheid bepaalt zich in cassatie te voorzien tegen de in laatste aanleg gewezen beslissingen van de provinciale raden en van de raden van beroep, de raad van beroep niet kan beletten bij één zelfde beslissing uitspraak te doen over de wraking en over de ontvankelijkheid van het verzet ;

Dat artikel 43 van voormeld koninklijk besluit niet bestaat ;

Dat het middel niet kan worden aangenomen ;

Over het zesde middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 40, 41 van het koninklijk besluit nr. 79 van 10 november 1967 en 97 van de Grondwet,

doordat, eerste onderdeel, de beslissing de wraking zowel van de leden van de Provinciale Raad van West-Vlaanderen als van die van de raad van beroep verwerpt als zijnde geen wraking in de zin van die artikelen,

terwijl, waar enerzijds artikel 40 van voormeld besluit luidt : "de geneesheer mag zijn recht van wraking gebruiken tegen de leden van de provinciale raad en van de raad van beroep die over zijn zaak moeten beslissen", en artikel 41 luidt : "Elk lid van de provinciale raad of van de raad van beroep kan worden gewraakt om de redenen die in artikel 828 van het Wetboek van strafvordering zijn vermeld", anderzijds artikel 828 van het Wetboek van strafvordering onbestaande is, zodat bedoeld koninklijk besluit aldus aan eiser het wettelijk middel ontnemt om zijn gewaarborgd recht van wraking uit te oefenen en derhalve het onderzoek en de rechtspleging nietig zijn ;

en doordat, tweede onderdeel, de beslissing het in het eerste onderdeel aangevoerde middel dat in het regelmatig beroep van 12 juni 1972 en in de wraking van 24 november 1972 en 12 februari 1973 door eiser werd aangevoerd, niet beantwoordt,

deze verplichting oplegt :

Wat het eerste onderdeel betreft :

Overwegende dat de artikelen 40 en 41 van het koninklijk besluit nr. 79 van 10 november 1967, waarvan de schending door eiser wordt ingeroepen, niet bestaan ;

Dat het onderdeel niet ontvankelijk is ;

Wat het tweede onderdeel betreft :

Overwegende dat, door te beschouwen dat de wraking te-

gen bepaalde leden van de raad van beroep moet worden gericht en dat eiser de raad in zijn geheel bedoelt zodat de voorgewende wraking geen wraking is, de beslissing de aangevoerde grief beantwoordt ;

Dat het onderdeel feitelijke grondslag mist.

(Voorzitter : de h. de Vreese—Raadsheer-verslaggever : de h. Sury—Eerste advocaat-generaal : de h. Dumon—Advocaat : mr. A. Bayart—In de zaak : Le Compte t/ Orde der Geneesheren).

EUROPEES RECHT

Weekoverzicht van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen

(Week 7-12 oktober 1974)

1. Arresten

Zaak 175/73 Union Syndicale tegen Raad en
Zaak 18/74 Syndicat général tegen Commissie
8 oktober 1974

Het Hof heeft op 8 oktober in twee arresten uitspraak gedaan over de ontvankelijkheid van beroepen, ingesteld door vakverenigingen van "Europese" ambtenaren.

1. Ontvankelijkheid van door vakverenigingen ingestelde beroepen

In de eerste zaak had de *Union Syndicale Service public européen* te Brussel tezamen met twee ambtenaren van de Raad nietigverklaring verzocht van een besluit houdende benoeming van een aantal ambtenaren.

In de tweede zaak had het *Syndicat général du personnel des organismes européens* te Luxemburg nietigverklaring gevraagd van een besluit van de Commissie tot salarisinhouding van ambtenaren die aan een loonstaking hadden deelgenomen.

Het Hof heeft de door de vakverenigingen ingestelde beroepen niet, en de door beide individuele verzoeksters in de eerste zaak ingestelde beroepen wel ontvankelijk verklaard.

Het Hof motiveerde de uitspraak in beide gevallen met de overweging dat de in het Statuut van de ambtenaren erkende vrijheid tot het oprichten van vakverenigingen volgens de algemene beginselen van het arbeidsrecht voor ambtenaren en andere personeelsleden het recht meebrengt om in vrijheid verenigingen hunner keuze te vormen en voor de verenigingen het recht om ter behartiging van de beroepsbelangen hunner leden elke rechtmatige activiteit te ontplooiën.

Het optreden in rechte – ook voor het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen – maakt deel uit van de middelen waarover deze verenigingen beschikken.

Het Statuut van de ambtenaren kent echter alleen het individueel beroepsrecht, zodat door individuele personen ingestelde beroepen krachtens het Statuut wel, doch door beroepsorganisaties ingestelde beroepen niet-ontvankelijk zijn.

2. Sociale zekerheid van migrerende werknemers.

Zaak 24/74 Caisse régionale d'Assurance Maladie de Paris en Mevrouw G. Bignon
(Prej. zaak) 9 oktober 1974

In een door het Cour d'Appel de Paris naar het Hof verwezen prejudiciële zaak besliste het Hof dat een verzekerde, die rechthebbende is op een invaliditeitspensioen onder de ziekteverzekering, door hem als werknemer verworven in een enkele Lid-Staat waar hij woonde, en die uit hoofde van dit pensioen in het genot is van een aanvullende uitkering, het genot hiervan behoudt bij verplaatsing van zijn woonstede naar het grondgebied van een andere Lid-Staat, voor

zover deze uitkering onder het toepassingsgebied van Verordening no. 3 valt, en zulks zelfs wanneer deze aanvullende uitkering volgens de nationale wetgeving uitsluitend is voorbehouden aan degenen die op het nationale grondgebied zijn gevestigd.

II. Mondelinge behandeling

Zaak 36/74 (Walrave).

Verzoek van de Arrondissementsrechtbank te Utrecht om een prejudiciële beslissing. Verbod van discriminatie op grond van de nationaliteit – vrij verkeer – diensten.

Zaak 33/74 (Binsbergen).

Verzoek van de Centrale Raad van Beroep om een prejudiciële beslissing. Vrij verrichten van diensten.

Zaak 31/74 (Galli).

Verzoek van de Pretore te Rome om een prejudiciële beslissing. Gemeenschappelijk landbouwbeleid.

BENELUXRECHT

Benelux-verdrag inzake het overnemen van strafvervolgingen

Op 11 mei 1974 werd te Brussel een verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden, het Koninkrijk België en het Groothertogdom Luxemburg inzake het overnemen van strafvervolgingen ondertekend.

Door dit nieuwe Verdrag wordt – na het Verdrag aangaande de uitlevering en de rechtshulp in strafzaken, ondertekend te Brussel op 27 juni 1962, en het Verdrag inzake de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen in strafzaken, ondertekend te Brussel op 26 september 1968 – de samenwerking tussen de drie staten op strafrechtelijk gebied verder uitgebreid. Tussen hen is nu voorzien in een procedure, die het mogelijk maakt in een staat strafrechtelijk op te treden tegen de in een andere staat gemaakte inbreuken op normen die daar door de strafwet worden beschermd.

De tekst van het Verdrag met bijlage is opgenomen in het Tractatenblad van het Koninkrijk der Nederlanden, jaargang 1974, nr. 184.

Het Verdrag dient te worden bekrachtigd. De akten van bekrachtiging zullen worden neergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Benelux Economische Unie, die de Regeringen kennis geeft van de neerlegging van die akten. Het Verdrag zal in werking treden op de eerste dag van de tweede maand, volgend op de datum van neerlegging van de tweede akte van bekrachtiging. Ten aanzien van de derde Staat die overgaat tot neerlegging van zijn akte van bekrachtiging, zal het Verdrag in werking treden op de eerste dag van de tweede maand, volgend op de datum van de neerlegging van die akte (art. 23).

Ter uitvoering van art. 1, lid 2, van het Verdrag betreffende de instelling en het statuut van een Benelux-Gerechthof worden voor de toepassing van hoofdstuk IV van dat Verdrag als gemeenschappelijke rechtsregels de bepalingen van het Verdrag en de Bijlage aangewezen.

Het Verdrag telt 27 artikelen. De tekst van de artt. 1 t/m 20 luidt als volgt :

HOOFDSTUK I

Algemene bepalingen

Artikel 1

1. Wanneer iemand een feit heeft begaan waarvoor hem een straf of maatregel kan worden opgelegd volgens de strafwet van een Verdragsluitende Staat, kan die Staat aan een andere Verdragsluitende Staat verzoeken een strafvervolgning tegen hem in te stellen :

- a) indien hij zijn vaste woon- of verblijfplaats in die andere Staat heeft ;
- b) indien hij aldaar in hoofdzaak zijn beroep of bedrijf uitoefent ;
- c) indien hij aldaar voor een ander feit wordt vervolgd, of er een straf of maatregel ondergaat die hem voor een ander feit is opgelegd.

2) Indien zich reeds een burgerlijke partij heeft gevoegd, kan het instellen van een strafvervolgning aan een andere Verdragsluitende Staat alleen worden verzocht met instemming van die partij, of krachtens een beslissing van de rechter waarbij wordt vastgesteld dat het belang van een goede rechtsbedeling de vervolgning in die Staat eist.

Artikel 2

1. Hij die een feit heeft begaan als bedoeld in artikel 1, kan deswege slechts dan in een andere Verdragsluitende Staat worden vervolgd, indien hem volgens de strafwet van die Staat een straf of maatregel kan worden opgelegd voor dat feit, of voor het overeenkomstige feit, vermeld op de bij dit Verdrag gevoegde lijst.

2. Aan de in het eerste lid gestelde voorwaarde wordt geacht te zijn voldaan, wanneer aan de verdachte een straf of maatregel zou kunnen worden opgelegd, indien hij het feit had begaan op het grondgebied van de andere Staat.

3. Is het feit begaan ten aanzien van een tot de openbare dienst van een andere Verdragsluitende Staat behorende persoon, instelling of zaak, dan wordt het in de aangezochte Staat beschouwd als te zijn begaan ten aanzien van een overeenkomstige – tot de openbare dienst van die Staat behorende – persoon, instelling of zaak.

Artikel 3

1. Een overeenkomstig de artikelen 6 en 7 gedaan verzoek tot strafvervolgning wordt ingewilligd, behalve in de gevallen voorzien in de volgende leden van dit artikel .

- 2. Het verzoek wordt afgewezen :
 - a) indien niet is voldaan aan de voorwaarden gesteld in de artikelen 1 en 2 ;
 - b) indien over het feit onherroepelijk is beslist in een Verdragsluitende Staat ;
 - c) indien ten aanzien van het feit in een derde Staat een onherroepelijke beslissing is genomen waarbij noch een straf noch een maatregel is opgelegd ;
 - d) indien ten aanzien van het feit in een derde Staat een onherroepelijke beslissing is genomen waarbij een straf of een maatregel is opgelegd, en de dader die straf, dan wel die maatregel, ondergaat, deze reeds heeft ondergaan of daarvan is vrijgesteld.
- 3. Het verzoek kan worden afgewezen :
 - a) indien het feit van politieke aard is ;
 - b) indien het een militair delict betreft ;
 - c) indien het feit buiten het grondgebied van de verzoekende Staat is begaan ;
 - d) indien de verdachte niet de nationaliteit van een van de Verdragsluitende Staten bezit en hij ten tijde van het begaan van het strafbaar feit noch zijn woon- of verblijfplaats op het grondgebied van een van die Staten had, noch aldaar in hoofdzaak zijn beroep of bedrijf uitoefende ;
 - e) indien de vervolgning in de aangezochte Staat niet tot een beslissing op tegenspraak kan leiden.
- 4. Indien na inwilliging van het verzoek blijkt dat een grond voor afwijzing bestaat, kan deze inwilliging worden ingetrokken indien het gaat om een der gronden vermeld in het derde lid. Betreft het een der in het tweede lid vermelde gronden, dan moet de inwilliging alsnog worden ingetrokken.

5. De inwilliging kan niet meer worden ingetrokken wanneer ten gevolge daarvan :

- a) in de aangezochte Staat onherroepelijk over het feit is beslist ;
- b) de zaak aldaar ter terechtzitting aanhangig is gemaakt of tot een gerechtelijk vooronderzoek heeft geleid, tenzij blijkt van het bestaan van een grond tot afwijzing als vermeld in lid 2 of in lid 3, sub e).

Artikel 4

De verzoekende Staat kan zijn verzoek intrekken tot het tijdstip waarop de aangezochte Staat hem kennis heeft gegeven van zijn beslissing op het verzoek.

Artikel 5

Behoudens het bepaalde in artikel 15, beperkt dit Verdrag niet de bevoegdheid van de Verdragsluitende Staten op het gebied van de strafvordering tot het instellen van strafvervolgingen overeenkomstig hun nationale wet.

HOOFDSTUK II

Verzoek tot strafvervolgning

Artikel 6

1. Het verzoek tot strafvervolgning en alle voor de toepassing van dit Verdrag benodigde mededelingen worden hetzij door de Minister van Justitie van de verzoekende Staat toegezonden aan diens ambtgenoot van de aangezochte Staat, hetzij, indien de Regeringen van die Staten aldus hebben besloten, door de rechterlijke autoriteiten van de verzoekende Staat rechtstreeks gericht tot die van de aangezochte Staat. Het hier bepaalde is van overeenkomstige toepassing op mededelingen van de aangezochte Staat aan de verzoekende Staat.

2. De mededeling en het verzoek tot aanhouding, voorzien in artikel 13, tweede lid, kunnen worden gedaan door tussenkomst van het centrale nationale bureau van de "Organisation Internationale de Police Criminelle (Interpol)".

Artikel 7

Het verzoek tot strafvervolgning wordt schriftelijk gedaan en vermeldt de datum waarop het tot de aangezochte Staat wordt gericht. Het gaat vergezeld van het oorspronkelijke strafdossier of van een stel gewaarmerkte afschriften van de daartoe behorende stukken.

Artikel 8

De bevoegde autoriteiten van de aangezochte Staat kunnen, desgeraden, aan de verzoekende Staat om aanvullende inlichtingen vragen en voor de toezending daarvan een termijn stellen.

Artikel 9

De autoriteiten van de aangezochte Staat geven aan die van de verzoekende Staat onverwijld schriftelijk kennis van hun beslissing op het verzoek. Zij lichten hen tevens in omtrent het aan de zaak gegeven gevolg.

Artikel 10

1. Elk der Verdragsluitende Staten kan op het tijdstip van ondertekening of neerlegging van zijn akte van bekrachtiging in een tot de Secretaris-Generaal van de Benelux Economische Unie gerichte verklaring eisen dat de met het oog op de toepassing van dit Verdrag toegezonden stukken vergezeld gaan van een vertaling in een der door hem genoemde officiële talen van de Benelux Economische Unie, dan wel zich de mogelijkheid voorbehouden een zodanige vertaling te eisen.

2. Het Comité van Ministers van de Benelux Economische Unie bepaalt bij beschikking in welke gevallen en op welke voorwaarden deze vertaling door het Secretariaat-Generaal kosteloos kan worden verzorgd.

Artikel 11

De, met het oog op de toepassing van dit Verdrag overgelegde stukken zijn vrijgesteld van elke legalisatie of soortgelijke formaliteit.

Artikel 12

De Staten zien wederzijds af van terugvordering van de uit de toepassing van dit Verdrag voortvloeiende kosten.

HOOFDSTUK III

Voorlopige maatregelen

Artikel 13

1. Wanneer een Verdragsluitende Staat overeenkomstig de bepalingen van dit Verdrag een verzoek tot strafvervolgung heeft gericht tot een andere Verdragsluitende Staat, kan de aangezochte Staat, zodra het verzoek en het strafdossier zijn ontvangen en totdat aan de verzoekende Staat kennis is gegeven van de beslissing op dat verzoek, overgaan tot de onmiddellijke aanhouding van de verdachte, indien een bevel tot aanhouding of enige andere titel tot vrijheidsbeneming in de verzoekende Staat van kracht is en de wetgeving van de aangezochte Staat de voorlopige hechtenis toelaat in een geval als dat waarin het verzoek tot strafvervolgung is gedaan.

2. Wanneer een Verdragsluitende Staat aan een andere Verdragsluitende Staat heeft aangekondigd een verzoek tot strafvervolgung tot hem te zullen richten, kan die andere Staat, in dringende gevallen, op verzoek van de eerstbedoelde Staat overgaan tot de aanhouding van de verdachte, indien voor het overige is voldaan aan de in het vorige lid gestelde voorwaarden. Dit laatste verzoek dient melding te maken van het bestaan van een bevel tot aanhouding of enig ander stuk met dezelfde rechtskracht, afgegeven volgens de in de verzoekende Staat wettelijk voorgeschreven vormen, gegevens te behelzen aangaande aard, tijd en plaats van het feit waarvoor strafvervolgung zal worden verzocht, alsmede een zo nauwkeurig mogelijk signalement van de verdachte. Voorts dient een beknopte beschrijving te worden gegeven van de verdere omstandigheden van de zaak.

3. Aanhouding ingevolge de voorgaande leden van dit artikel geschiedt overeenkomstig de wet van de aangezochte Staat; die wet bepaalt in welke gevallen de verdachte in vrijheid kan worden gesteld.

4. Een vrijheidsbeneming, uitsluitend gegrond op het eerste en tweede lid, eindigt:

- a) wanneer de titel tot vrijheidsbeneming in de verzoekende Staat niet meer ten uitvoer kan worden gelegd;
- b) indien, in het geval bedoeld in het tweede lid, de aangezochte Staat binnen 18 dagen na de aanhouding niet in het bezit is gekomen van het verzoek tot strafvervolgung en van de stukken bedoeld in artikel 7.

Artikel 14

1. Wanneer een Verdragsluitende Staat overeenkomstig de bepalingen van dit Verdrag een verzoek tot strafvervolgung heeft gericht tot een andere Verdragsluitende Staat, kan de aangezochte Staat, zodra het verzoek en het strafdossier zijn ontvangen en totdat aan de verzoekende Staat kennis is gegeven van de beslissing op dat verzoek, overgaan tot onmiddellijke inbeslagneming van bepaalde voorwerpen, mits de wetgeving van de aangezochte Staat de inbeslagneming toelaat in een geval als dat waarin het verzoek tot strafvervolgung is gedaan.

2. Wanneer een Verdragsluitende Staat aan een andere Verdragsluitende Staat heeft aangekondigd een verzoek tot strafvervolgung tot hem te zullen richten, kan die andere Staat, in dringende gevallen, op verzoek van de eerstbedoelde Staat overgaan tot inbeslagneming van bepaalde voorwerpen op de in het vorige lid bedoelde voorwaarden. Laatstbedoeld verzoek dient gegevens te behelzen aangaande aard, tijd en plaats van het feit waarvoor strafvervolgung zal worden verzocht, alsmede een beknopte beschrijving van de verdere omstandigheden van de zaak.

3. De inbeslagneming ingevolge de voorgaande leden geschiedt overeenkomstig de wet van de aangezochte Staat en die wet bepaalt in welke gevallen het beslag kan worden opgeheven.

4. Een beslag, uitsluitend gegrond op het tweede lid, eindigt, indien de aangezochte Staat binnen 18 dagen na het beslag niet in het bezit is gekomen van het verzoek tot strafvervolgung en van de stukken bedoeld in artikel 7.

HOOFDSTUK IV

Gevolgen van het verzoek tot strafvervolgung en van de inwilliging daarvan in de verzoekende Staat

Artikel 15

1. Tot de ontvangst van de kennisgeving van de beslissing van de aangezochte Staat op het verzoek van strafvervolgung kan de strafzaak door de verzoekende Staat noch worden afgedaan, noch ter terechtzitting aanhangig worden gemaakt, behalve in geval van intrekking van het verzoek overeenkomstig artikel 4.

2. De verzoekende Staat kan geen enkele daad van vervolging ten aanzien van de verdachte meer verrichten zodra de aangezochte Staat kennis heeft gegeven van de inwilliging van het verzoek tot strafvervolgung. Indien de aangezochte Staat de inwilliging alsnog intrekt overeenkomstig artikel 3, vierde en vijfde lid, herkrijgt de verzoekende Staat het recht van strafvervolgung met ingang van de dag van kennisgeving van het intrekken van de inwilliging.

3. Wordt het verzoek overeenkomstig het tweede lid van artikel 1 gedaan, dan kan de burgerlijke partij zich zonder kosten uit de strafzaak terugtrekken. De voeging eindigt van rechtswege op het ogenblik waarop kennis wordt gegeven van de inwilliging van het verzoek.

HOOFDSTUK V

Verjaring van het recht tot strafvordering

Artikel 16

1. In de verzoekende Staat wordt de verjaring van het recht tot strafvordering geschorst met ingang van de datum van het overeenkomstig de artikelen 6 en 7 ingediende verzoek tot strafvervolgung tot de dag waarop de verzoekende Staat in de gevallen bedoeld in artikel 15 het recht tot strafvervolgung herkrijgt. Deze schorsing kan echter niet langer duren dan zes maanden.

2. In de aangezochte Staat begint de termijn van verjaring te lopen met ingang van de dag waarop het feit is begaan. De verjaring van het recht tot strafvordering wordt geschorst met ingang van de datum van het verzoek tot strafvervolgung tot aan de datum van de beslissing op dat verzoek. Wanneer in de verzoekende Staat de verjaring vóór de datum van het verzoek tot strafvervolgung gestuit of geschorst is ingevolge een omstandigheid die volgens de wetgeving van de aangezochte Staat hetzelfde rechtsgevolg zou hebben, wordt deze omstandigheid geacht de verjaring in de aangezochte Staat eveneens te hebben gestuit of geschorst.

HOOFDSTUK VI

Strafvervolgning in de aangezochte Staat

Artikel 17

1. Door de inwilliging van het verzoek tot strafvervolgning wordt de strafwet van de aangezochte Staat toepasselijk op het feit waarop het verzoek betrekking heeft en worden de rechterlijke autoriteiten van die Staat bevoegd volgens hun nationale wet over dat feit te oordelen. Niettemin mag de in die Staat opgelegde straf of maatregel niet zwaarder zijn dan het wettelijk maximum in de verzoekende Staat.

2. Voor de toepassing van de strafwet van de aangezochte Staat wordt een feit, begaan ten aanzien van een tot de openbare dienst van de verzoekende Staat behorende persoon, instelling of zaak, beschouwd als te zijn begaan ten aanzien van een overeenkomstige – tot de openbare dienst van de aangezochte Staat behorende – persoon, instelling of zaak.

3. Indien het feit, ook bij toepassing van het voorgaande lid, niet strafbaar is naar de wet van de aangezochte Staat, maar wel valt onder de omschrijving van een strafbaar feit vermeld op de bij dit Verdrag gevoegde lijst, wordt het gekwalificeerd overeenkomstig de wet van de verzoekende Staat en voor de toepassing van de strafwet van de aangezochte Staat gelijkgesteld met het overeenkomstige, op de lijst vermelde feit dat in die wet is voorzien en strafbaar gesteld.

4. De voorgaande leden van dit artikel zijn niet van toepassing wanneer de inwilliging van het verzoek is ingetrokken overeenkomstig artikel 3, vierde en vijfde lid.

Artikel 18

1. Indien het feit in beide Staten slechts op klacht vervolgbaar is, geldt een klacht, ingediend in de verzoekende Staat, ook als zodanig in de aangezochte Staat. Op intrekking van de klacht is het recht van de verzoekende Staat toepasselijk.

2. Indien het feit alleen in de aangezochte Staat slechts op klacht vervolgbaar is, kan deze Staat bij het ontbreken van een klacht de strafvervolgning niettemin instellen, wanneer de tot klacht gerechtigde zich daartegen niet verzet binnen een maand na het ter post bezorgen van de aangetekende brief waarin het openbaar ministerie hem in kennis stelt van het voornemen tot strafvervolgning.

Artikel 19

De stukken, betrekking hebbende op door de autoriteiten van de verzoekende Staat verrichte ambtshandelingen ter zake van de vervolging en het bijeenbrengen van bewijsmiddelen, worden, voor wat hun bewijskracht betreft, gelijkgesteld met stukken betreffende soortgelijke, door de autoriteiten van de aangezochte Staat verrichte handelingen. In geen geval kan die gelijkstelling echter tot gevolg hebben dat aan deze stukken meer bewijskracht wordt toegekend dan zij in de verzoekende Staat hebben.

HOOFDSTUK VII

Territoriale bevoegdheid

Artikel 20

Behalve de krachtens de nationale wetten territoriaal bevoegde rechters, zijn bevoegd om kennis te nemen van feiten ter zake waarvan uit hoofde van dit Verdrag vervolging wordt verzocht, de gerechten van de plaats waar de verdachte

- a) zijn vaste woon- of verblijfplaats heeft,
- b) in hoofdzaak zijn beroep of bedrijf uitoefent,
- c) voor een ander feit wordt vervolgd of een straf of maatregel ondergaat die hem voor een ander feit is opgelegd.

In de Bijlage zijn opgenomen feiten strafbaar volgens de wet van de verzoekende Staat, resp. gelijkgesteld met overeenkomstige strafbare feiten in de aangezochte Staat, bestaande uit het niet opvolgen van de voorschriften inzake wegverkeer, visserij, jacht- en vogelbescherming.

BOEKBESPREKING

Verzekeringen van vriendschap. Rechtsgeleerde opstellen aangeboden aan prof. mr. T.J. DORHOUT MEES. Kluwer - Deventer 1974. 485 blz.

Ter gelegenheid van zijn 75e verjaardag is door collega's, vrienden en leerlingen van Prof. T.J. Dorhout Mees hem een bundel rechtsgeleerde opstellen aangeboden die de betekenisvolle titel draagt "Verzekeringen van vriendschap".

Deze titel is zeer juist aangepast. De gehuldigde is één van de grootmeesters van het recht der verzekeringen en door een brede schaar juristen in binnen- en buitenland worden hem gevoelens van diepe vriendschap toegedragen.

Zoals prof. J.G. Sauveplanne het doet uitschijnen in zijn voorwoord heeft prof. Dorhout Mees het juridisch leven in volle omvang beleefd. Hij was achtereenvolgens advocaat, rechter in de rechtbank te Utrecht, raadsheer in het gerechtshof te Amsterdam en nadien professor van handelsrecht en burgerlijk procesrecht aan de rijksuniversiteit te Utrecht. Hij was een man van wetenschap die zich niet afsonderde van het werkelijke leven, doch die een scherp oog had voor wat gebeurde in de rechtspraktijk. Zijn wetenschappelijke werken zijn hoogtepunten van de Nederlandse rechtsliteratuur. Herinneren wij enkel aan zijn groot werk over het "Verzekeringsrecht" dat in 1967 een vierde uitgave beleefde en aan zijn "Kort begrip van het Nederlandse Handels- en Faillissementsrecht" waarvan de uitgave, in 3 delen, een zede druk kende.

Op het einde van het huldeboek wordt een bibliographie van prof. Dorhout Mees gepubliceerd, samengesteld door de heer Langlois Van den Bergh. Deze bibliographie getuigt van een onverdroten arbeid. Naast de grote klassieke werken worden er een menigvuldigheid in vermeld van preadviezen voor geleerde genootschappen, bijdragen in verzamelwerken, tijdschriftartikelen in alle vooraanstaande Nederlandse tijdschriften, boekbesprekingen en noten onder arresten.

Wij mogen niet vergeten in herinnering te brengen dat prof. Dorhout Mees de beste betrekkingen onderhield met ons land en dat hij de vriend was van vele onzer vooraanstaande juristen. Zijn sympathie voor de jonge Vlaamse rechtswetenschap ging zo ver dat hij erin toestemde in onze Vlaamse Rechtskundige Bibliotheek in 1948 een werk te laten verschijnen over "Het Verzekeringsrecht in België en Nederland". De Vlaamse rechtswereld is hem hiervoor steeds zeer dankbaar gebleven.

Prof. Dorhout Mees is ere-doctor van de universiteit te Gent, buitenlands lid van de Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone kunsten van België en commandeur in de Kroonorde.

De verzameling rechtsgeleerde opstellen die hem thans worden aangeboden bevat voortreffelijke bijdragen, waarvan er meerdere van de hand zijn van Vlaamse geleerden. Het is natuurlijk niet mogelijk deze zeer talrijke opstellen hier te bespreken; wij kunnen er enkel een overzicht van geven. De namen van de medewerkers tonen op zichzelf reeds het hoog peil van deze feestbundel.

Ziehier dan de lijst van de bijdragen:

Algemene rechtsleer, rechtsfilosofie en -geschiedenis: Prof. R. Savatier, *Les fluides en droit contemporain*; A. Huss, *Ap-*

parence, vraisemblance et probabilité en droit positif; Mr. C.H. Beekhuis, Algemeen bekende feiten, ervaringsregels en eigen wetenschap van de rechter; Prof. Mr. J.J.M. van der Ven, Handelsrecht en arbeidsrecht; twee aspecten van menselijke bedrijvigheid; Prof. Mr. A.J.M. Kunst, Van zaak tot persoon; beschouwingen over de handel in slaven en de slavernij op de Nederlandse Antillen.

Rechtsvergelijking en eenvormig recht: Prof. J. Carbonnier, A beau mentir qui vient de loin ou le mythe du législateur étranger; Prof. B.A. Wortley, Observations on the somewhat restricted duty to approximate laws in the EEC: a task for comparative law; Prof. U. Yadin, The uniform sales law of the Hague Convention and the recent Israeli legislation; Prof. R. David, Observations sur la mise en vigueur des lois uniformes; Prof. Mr. J.G. Sauveplanne, Uitlegging van eenvormig privaatrecht.

Verzekerings- en aansprakelijkheidsrecht: Mevr. Mr. J.M. Berger-Ros, Verzekering: contractus uberrimae fidei of niet?; Prof. S. Frédéricq, Nieuwe tendenzen in de automobielverzekering in België; Prof. M. Fontaine, L'assurance de la responsabilité civile "produits" est-elle licite en droit Belge?; Prof. A. Tunc, La fonction d'indemnisation de la responsabilité civile; Prof. Mr. L.J. Hijmans van den Bergh, Product of wanproduct?; Prof. Mr. E. Cohen Henriquez, De verwijzingsregel voor het internationale schadeverzekeringscontract; Mr. Th.H.J. Dorrestein, De grondslag der derde-begunstiging bij schadevergoeding.

Vennootschaps- en ondernemingsrecht: Prof. J. Ronse, Kapitaalbescherming bij oprichting van de N.V.; Prof. Mr. W.C.L. van der Grinten, Overpeinzingen rondom fusie; Prof. Mr. P. Sanders, Informatie en zeggenschap in de onderneming; Prof. Mr. F. Molenaar, Het pseudo-Sinterklaas-arrest en de contractoverneming bij "overdracht van een bedrijf"; Prof. Mr. B. Wachter, Stemrecht en blokkeringsclausules; Mr. C.H. van Kempen, Stack-dividend: een alternatieve wijze van dividendbetaling?; Prof. Mr. W.F. de Gaay Fortman, Enka-bezetting en vennootschapsrecht.

Auteurs- en octrooirecht: Prof. Mr. J.M.M. Maeijer, Samenloop van auteursrecht en modellenrecht bij de bescherming van werken van toegepaste kunst; Dr. J. Verhoeve, Geen eigen antenne... of Rome?; Prof. Mr. E.A. van Nieuwenhoven, Normaal gebruik.

Kooprecht: Prof. Mr. S.N. van Opstall, Het risico bij koop en de ondeugdelijkheid van het afgeleverde; Mr. W. Sniijders, Risico-overgang bij koop; Mr. H. Winkel, Veilingen.

Overig privaatrecht: Mevr. Mr. G.E. Vos-Wittewaall, De positie van derden na handelen met een gefailleerde; Dr. Amil Artus, Les traits essentiels du nouveau code de commerce turc; Prof. Mr. A.W. Hellema, Een toezegging zonder rechtsgrond; Mr. J.A.L.M. Loeff, Cognosementen aan order; Mr. F.J.W. van Eck, Het belang van de partijwil voor de levering van roerend goed; Mr. O.W. van Ewijk, Voltuiging van de hercodificatie van ons privaatrecht.

Procesrecht: Prof. Mr. R.M. Cleveringa, Een aanvulling.

Staatsleer en publiekrecht: Baron L. Frédéricq, De Belgische Wet van 15 december 1970 op de uitoefening van beroepswerkzaamheden in de kleine handels- en ambachtsondernemingen; E. Arendt, Considérations sur la législation luxembourgeoise en matière de contrôle des entreprises d'assurance à la lumière de la première directive du Conseil des Ministres de la C.E.E. du 24 juillet 1973; Prof. Borislav T. Blagojevic, Les effets des décisions des cours constitutionnelles; Prof. Mr. J. de Ruiter, De moraal in de Staten-Generaal; Mr. W.C. van Binsbergen, Het gezag van de politie in een rechtsstaat.

R.V.

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie bij de balie te Antwerpen Eerste Activiteiten

1. Op donderdag 19 september bracht de Conferentie een bezoek aan haar haven op uitnodiging van de VZW Groepering der Havenbelangen.

De heer W. Osterrieth gaf tijdens de lunch in Novohotel een kort overzicht van de geschiedenis en functie van de Antwerpse haven en beantwoordde talrijke vragen.

Daarna volgde een havenrondrit waarbij stapels containers, straddle carriers, laadbruggen, side loaders, coils, graanzuigers en stapelhuizen van naderbij werden bekeken.

De heer C. Van Gestel, deken van de Noordnatie, leidde rond en gaf nuttige informatie over de infrastructuur en de activiteiten van een moderne terminal.

Volgde dan nog een terminaldrink.

Voorzitter G. Arts dankte en onderstreepte dat de haven belangrijk is voor de balie en ook omgekeerd.

2. Op 3 oktober sprak een bekend Vlaming in de stemmige zaal van de artiestenkroeg 'Vecu' te Antwerpen.

Dichter, prozaïst, erudiet cultuurhistoricus, en nog veel meer, maar vooral boeiend causeur: Karel Jonckheere.

Over enkele van zijn stokpaarden.

Moedertaal, en de 'band' tussen Noord en Zuid.

Nuchter, scherp, ernstig en ironisch, gekruid met talrijke anekdotes en aforismen, dartel, speels en ad rem.

Onder meer 'waarom is Nederland zo'n vlak land? Omdat het geloof er de bergen verzet' en 'Nederland wijst altijd op de verschillen tussen Noord en Zuid. Vlaanderen op de overeenkomsten. Dit is het bitterste onderscheid.'

Het was een gezellige avond.

Stafhouder J. De Cooman was zeer entoesiast.

D.D.B.

MEDEDELINGEN EN BERICHTEN

XVIIe VRG-Studentenrechtscongres te Antwerpen

Op 5, 6 en 7 februari 1975 wordt in de gebouwen van de U.I.A. te Wilrijk het XVIIe VRG-Studentenrechtscongres gehouden, dit jaar met als thema: *de juridische organisatie van het vrije beroep*.

Aan de voorbereiding van dit Congres werd buitengewone zorg besteed. Vanaf oktober 1973 werkten studenten, onder leiding van prof. H. Swennen aan de voorbereiding van een boekwerk, dat in januari als congresboek en inleiding, bestemd voor de deelnemers, zal verschijnen.

Het Congres geniet de welwillende steun van de Academische Overheid der Universitaire Instelling Antwerpen.

Kamer der Notarissen te Antwerpen

Op donderdag 28 november a.s. te 20 uur, richt de Kamer der Notarissen te Antwerpen in het Esso Hotel, Gerard Legrellelaan te Antwerpen een academische zitting in, waarop Prof. Dr. A. Devreker, rector van de Rijksuniversiteit te Gent een voordracht zal houden over het onderwerp "*Leven met de inflatie*". Deze voordracht zal gevolgd worden door een receptie.

Prof. Dr. P.J.A. Adriani

Prof. Dr. P.J.A. Adriani, de grootmeester van het Nederlands fiscaal recht is op 14 september l.l. overleden op 95-jarige leeftijd.

Na vele jaren werkzaam geweest te zijn bij het beheer der registratie en domeinen werd hij hoogleraar in het belastingrecht aan de gemeentelijke universiteit te Amsterdam. Hij was tevens directeur van het Internationaal belastings- en documentatiebureau aldaar.

De bijdragen van zijn hand over zijn specialiteit zijn menigvuldig. Hij schreef ook meerdere preadviezen voor de Broederschap der notarissen.

Het magnum opus van Prof. Dr. Adriani is zijn drielidig werk "Het belastingrecht, zijn grondslagen en ontwikkeling" waarin hij ook zijn onderwerp op internationaal gebied belicht.

Wij mogen niet nalaten hier in herinnering te brengen dat Prof. Adriani een belangrijk werk publiceerde in onze Vlaamse Rechtskundige Bibliotheek "Vergelijking tussen het Belgische en Nederlandse belastingsstelsel", verschenen in 1948.

International Course in European Integration, Amsterdam

Het Europa-Instituut van de universiteit te Amsterdam maakt bekend dat de 10e Internationale Cursus betreffende de Europese Integratie zal beginnen op 9 september 1975. Het geldt hier een post-graduate cursus van 8 maanden gegeven in de Engelse taal ter intentie van juristen, economen en beoefenaars der politieke wetenschappen.

De onderwerpen die zullen behandeld worden zijn verscheiden en hebben betrekking op alle aspecten van het recht der gemeenschappelijke markt, de economische integratie in Europa, het internationaal muntwezen alsook de theorieën en de geschiedenis van de Europese integratie.

Een diploma "European Integration" zal bij het einde van de cursus uitgereikt worden aan hen die voldaan hebben aan de academische vereisten.

Een brede groep van internationale specialisten en experten zullen aan de werkzaamheden van deze post-graduate cursus medewerken. Het Europa Instituut werkt samen met de Netherlands Universities Foundation for International Cooperation (Nuffic).

Voor verdere inlichtingen kan men zich wenden tot : Nuffic, Molenstraat 27, Den Haag of tot het Europa-Instituut, Herengracht 580 te Amsterdam.

Wereldcongres voor Rechts- en Sociale Filosofie

Het aanstaande Wereldcongres voor Rechts- en Sociale Filosofie zal plaatshebben van 24 tot 29 augustus 1975 in de stad Saint Louis in de Verenigde Staten (Missouri). Het thema dat tijdens het congres zal behandeld worden is "Gelijkheid en vrijheid in het verleden, heden ten dage en in de toekomst". De werkzaamheden zullen plaats hebben zowel in afzonderlijke werkgroepen als in algemene zittingen.

De officiële talen van het congres zijn : het Frans, het Engels, het Duits en het Spaans. Er wordt gezorgd voor onmiddellijke vertaling. De preadviezen dienen ingezonden te worden in een van de officiële talen, doch er wordt op aange drongen dat de auteurs bij hun preadvies, wanneer dit niet in de Engelse taal gesteld is een Engelse samenvatting zouden willen voegen.

Voor verdere inlichtingen kan men zich wenden tot : Professor Gray Dorsey, President, Organizing Committee, St. Louis World Congress, Box 1120, Washington University, St. Louis, Missouri 63130 U.S.A.

Studiedag over recente rechtspraak m.b.t. art. 86 E.E.G.-Verdrag.

De Franse "Association Française des Juristes Européens" en de Belgische Vereniging voor Europees Recht organiseren op 29 november 1974 om 10 u 30 in het "Centre

Français de Droit Comparé", rue St. Guillaume 28 te Parijs een studiedag over de recente rechtspraak inzake misbruik van economische machtspositie (art. 86 E.E.G.-Verdrag).

Op deze studiedag zullen twee rapporten worden voorge dragen. Het eerste door mr Robert Collin, advocaat bij het Hof en het tweede door de heer René Joliet, geassocieerd docent aan de Rijksuniversiteit te Luik.

Het inschrijvingsrecht voor deze studiedag bedraagt 200 BF, over te maken op postrekening 389.37 van de Belgische Vereniging voor Europees Recht.

Nadere inlichtingen worden graag verstrekt door de heer Jean-Victor Louis, p/a Institut d'Etudes Européennes, Franklin Rooseveltlaan 39, 1050 Brussel."

TIJDSCHRIFTEN

De Verzekeringswereld.—jg 1974 nr. 9

J. Stasseyns, Morele schade.—S. De Vos, De esthetische schade als extra patrimoniale schade.—G. Matton, Het medisch aspect van de esthetische schade.—Groep Josi N.V.—Aktueel magazine.—Rechtspraak.—De Luikse Verzekering.—Politest Familiale BA—H. Thys, Snelheidsbeperking en verkeersveiligheid.

Nederlands Juristenblad.—jg 1974 nr. 34

Mr. A.M. Donner, Algemene Bepalingen van administratief recht.—Mr. J.H. van Kreveld, AROB en de beschikking.—Mr. K.D. Mulder, Zijn loterijbazen, geldleners en haardokters verzekeraars ?—Mr. P.S. de Graaf, Subrogatie van de schadeverzekeraar.—Mr. P. Boeles, Jaarvergadering Orde van Advocaten.—Mr. A.R. Koops, Voorlopig getuigenverhoor voor het Kantongerecht en artikel 43 R.O.—Rechtspraak.

nr. 35

Mr. R. Overeem, Rechtspraak door branchegeschillencommissies.—Prof. mr. A.W. Hellema, Prof. mr. L.J. Hijmans van den Bergh overleden.—Mr. K.J. Pietersen, Indirecte modelbescherming in de Benelux.—Mr. Dick H.W. de Jong, Het "Strafbefehl" : een voorstel tot vereenvoudiging van de strafrechtspleging.—Prof. mr. J.M. Polak, De notariële broederschap en de erfrechtelijke vernieuwingen.—Prof. mr. J.M. Polak, Contractlandbouw.

Bestuurswetenschappen.—jg 74 nr 6

Mr. J.M. Kan : Komt er een wet houdende algemene bepalingen van administratief recht ?—Drs A.B. Ringeling : Beleidsvrijheid van ambtenaren.—F. Fleurke, Action research als methode van bestuurskundig onderzoek. Methodische plaatsbepaling gericht op democratisering van bestuursorganisaties.—Drs H. Prins : Participatie op lokaal niveau : verslag van een studieconferentie.—Drs. H. Prins : Sociaal-wetenschappelijke kroniek.—Prof. mr. H.J.M. Jeukens e.a. Buitelandse kroniek.—Boekbesprekingen.

T.V.V.S. Maandblad voor ondernemingsrecht.—jg 74 nr 9

Mr. P.S. de Graaf, Van tot naar omtrent.—Mr. S.J. Vermaes, Steriliseerapparaten en de eerste richtlijn vennootschapsrecht.—Mr. J.J. Goudsmit, Bouwcombinaties en fusiegedragsregels.—Actualiteiten.—Reacties.—Fiscaal rechtspraakoverzicht.—Boekbespreking.—Departementale standpunten.—Mededelingen.